

PROTISLOVENSKE

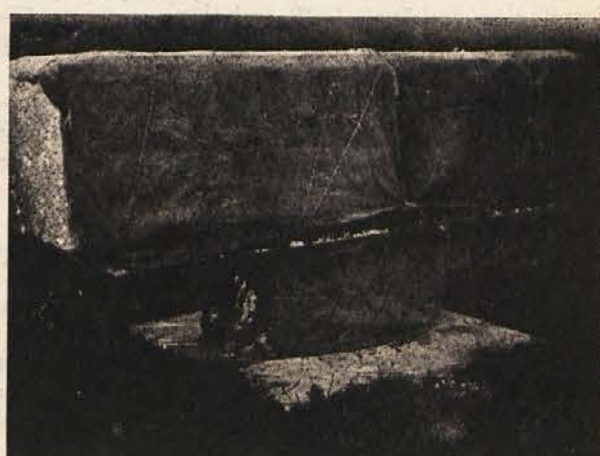
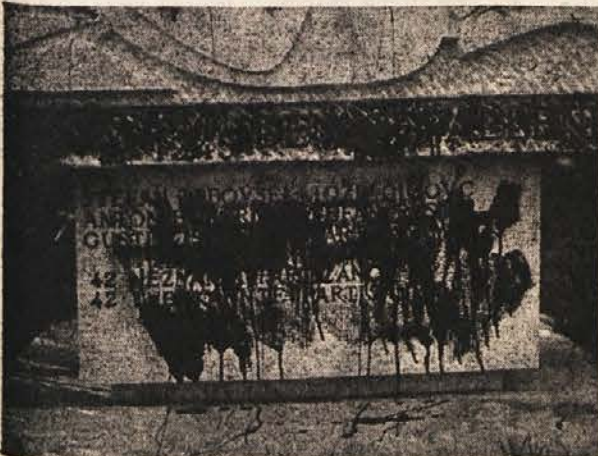
vestnik

Lefnik XXVII.

Celovec, petek, 6. oktober 1972

Štev. 40 (1577)

Vedno hujši sadovi protislovenske gonje

Oskrunjeni partizanski spomenik v Borovljah zgovorno priča, kako nizkotna so sredstva, ki se jih poslužujejo nemški šovinisti na Koroškem

Na kaj oblasti še čakajo?

Svarila treznih

Protislovenska gonja na Koroškem spet enkrat slavi prave orgije. Pod pretvezo, da gre za „ljudski odpor“ proti „diktatu“ in za obrambo pred „slovenizacijo“ Koroške, znani nacionalisti in „neznani“ — vsaj za pristojne oblasti — ponočni atentatorji spreminjajo našo deželo v nevarno žarišče, ki se ob nadaljnjem razpihovanju zelo lahko razplamti v požar, kakršen že meseci in leta divja na Irskem in je zahteval že veliko število človeških žrtev.

Za ilustracijo le dva izmed mnogih primerov:

● Na pokopališču v Borovljah so prejšnji teden doslej neizsledeni storilci barbarsko oskrnili tamkajšnji partizanski spomenik. Na kamnih so poleg drugih žaljivih psokov pustili tudi svoj osebni „podpis“ — le da je izraz „Schweine“ še preveč časten za take izvirke človeštva, ki se v svoji očitno že patološko pogojeni protislovenski mržnji ne ustavijo niti pred pieteto pokopališč.

Ampak to je le ena plat gnusnega dejanja v Borovljah. Za drugo je poskerbel tamkajšnji župan Sorgo, ki je ukazal pomazani spomenik prekriti z vrečevino. Ali je to napravil zato, da bi sramotne sledove ponočnega vandalizma skrival pred očmi javnosti; ali pa je hotel s svojim pravljničnim pokrivalom napraviti spomenik neviden, da ne bi več „izzival“ ubogih v tolikokrat zlorabljeni domovinski zvestobi oslepelih oči (morda bi po tem receptu prekrili kar vse take in podobne spomenike ali sploh vse Slovence in koroško vprašanje bi bilo zadovoljivo rešeno za vse večne čase)? Ne vemo, kaj ga je vodilo, jasno pa je, da je tudi ta ukrep značilen izraz miselnosti, ki vlada na Koroškem.

● Posebno značilen izraz te koroške miselnosti pa so sedanji dogodki okoli dvojezičnih napisov. Desetletna gonja proti Slovincem, ki je uradni krogi v preteklosti niso le tolerirali, ampak jo tudi izdatno podpirali, rodi zdaj zle sadove. Vendar pa upor in vstaja ni šele to, kar se je zgodilo v terek zvečer v St. Vidu v Podjuni in okolici. Kajti niti ni tako važno, ali se nad uradnim dvojezičnim napisom znosi posamezni ponočni atentator, ali pa se nad njim razdvoja dyhal stoterih ali še več nahujskanih ljudi: v enem kot v drugem primeru gre za zavestno kršenje zakonov!

Zato ima tudi ta stvar še drugo plat. Vprašujemo pristojne oblasti, na

kaj še čakajo, kako dolgo še bodo varnostni organi prekrizanih rok gledali in dopuščali, kako si neodgovorni elementi nabirajo „zasluge za domovino“ s tem, da pravno uredevo, ravno te domovine zločinsko teptajo v blato?

Sicer pa je vse to le repriza dogodkov leta 1958. Takrat smo koroški Slovenci in z nami tudi mnogi razsodni pripadniki večinskega naroda opozarjali oblasti na protizakonitost šolskih štrajkov ter svarili pred posledicami, ki jih bo prejel ali slej imela tudi najmanjša popustljivost napram krogom, ki so z grožnjami, lažmi in obljubami skrbeli za primerno manipulirano „ljudsko voljo“. Niso nas poslušali, kapitulirali so pred poklicnimi hujskači, ki tudi danes iz varne anonimnosti ali celo povsem odkrito usmerjajo in vodijo gonjo proti dvojezičnim napisom.

Ali bodo oblasti kapitulirale tudi tokrat? Mar tudi zdaj ne bodo imele poguma, da bi končno enkrat napravile konec škodljivemu početju tistih splošno znanih krogov, ki z zlorabljanjem domovinskih čustev in z hujskanjem na narodnostno mržnjo vedno spet vnašajo nemir in nezaupanje med naroda v deželi. Da bi nadaljnje popuščanje tem krogom lahko postalo usodno za bodoči razvoj Koroške, postaja ob sedanji eskalaciji protislovenske gonje čedalje bolj jasno tudi razsodnemu delu večinskega naroda, da niti ne govorimo o odmevu, ki ga ima današnja „koroška stvarnost“ v mednarodni javnosti.

Se nekaj dni nas loči od 10. oktobra. Ali bo ta „praznik sprave“ tudi letos izzvenel v duhu nespravljivega sovraštva do Slovencev, v znamenju nasilnega in protizakonitega negiranja njihovih pravic?

Medtem ko se nadaljuje vojni pohod na dvojezične napise in neki anonimni borci za „svobodno Koroško“ napovedujejo, da bodo mazali tako dolgo, dokler ne bo izvedeno ugotavljanje manjšine (tega, da bi njihovega protizakonitemu početju napravile konec pristojne oblasti, se po dosedanjih izkušnjah očitno sploh ne bojijo), je slišati tudi glasove, ki za skrbljeno opozarjajo na nevarnost sedanje zaostritve in svarijo pred posledicami.

Tako je gonjo proti dvojezičnim napisom zelo ostro obsodil klub socialističnih deželnih poslancev, ki je zavrnil tudi poskuse OVP-jevskih predstavnikov, da bi sedanji zakon o napisih razveljavili. Deželni glavar Sima pa je na seji kluba odločno kritiziral zlasti tudi vse tiste osebe, ki iz ozadja vodijo sedanjo gonjo ter so pravzaprav resnični krivci akcij.

Povsem drugačno govorico je slišati pri OVP. Ne samo, da je njeno glasilo tisto, ki najmanj skriva svoje zadovoljstvo ob atentatih na dvojezične napise, vodilni predstavniki OVP in še posebno poslanca Deutschmann in Suppan kar javno napovedujejo, da bo zakon o dvojezičnih napisih razveljavljen, čim bo OVP spet dobila potrebno večino v parlamentu.

Z vprašanjem dvojezičnih napisov se je zadnje soboto bavil tudi manjšinski svet Avstrijske lige za človekove pravice. V brzojavki, ki jo je poslal deželnemu glavarju Simi, se svet v interesu spoštovanja nedeljivih človekovih pravic ter mednarodnega ugleda Avstrije zavzema za dosledno izvajanje zakona o dvojezičnih topografskih napisih.

Posebno jasne besede v tem smislu pa je bilo slišati iz ust južnotirolskega deželnega glavarja Magnaga, ki je ob srečanju s koroškim deželnim glavarjem Simo najostreje obsodil sedanje akcije proti dvojezičnim napisom na Koroškem. „Krajevni dvojezični napisi,“ je naglasil dr. Magnago, „so prispevek k varnosti meja, vzbujajo zadovoljstvo v obmejnih predelih ter jamčijo koristno sožitje med etničnimi skupinami. Akcije proti dvojezičnim napisom, kot jih beležijo v zadnjih časih na Koroškem, pa pomenijo zelo nevaren nacionalistični napad, ki lahko škoduje ugledu Avstrije v tujini.“

Južnotirolski deželni glavar je še dejal, da mora večina zavzeti do manjšine široko stališče, tako z jezikovnega kot s kulturnega vidika, ker se s tem preprečuje vsakršen vzrok za iredentistične težnje. Poudaril je, da etnična manjšina pomeni bistveno obogatitev življenja na obmejnem področju ter potrdil upravičenost prizadevanj koroškega deželnega glavarja za zagotovitev pravic slovenski manjšini, da ohrani lastno narodnost.

Svoja izvajanja je dr. Magnago podkrepil še z ugotovitvijo, da je na Južnem Tirolskem italijanska večina sprejela dvojezične napise z razumevanjem.

To je vsekakor nedvoumen nauk, ki ga je predstavnik nemško govoreče manjšine na Južnem Tirolskem dal svojim rojakom na Koroškem. Vendar se je bati, da so le-ti že tako zaslepljeni, da ne poslušajo nobenega treznega glasu.

Z vso odločnostjo zahtevamo da se krivce izsledi in postavi pred sodišče

V zvezi z najnovejšimi primeri mazanja dvojezičnih krajevnih napisov in skrunjenja partizanskih nagrobnih spomenikov je Zveza koroških partizanov 2. oktobra poslala varnostnemu direktorju za Koroško vladnemu svetniku dr. Herbertu Bacherju pismo naslednje vsebine:

Zveza koroških partizanov je na svoji seji dne 24. septembra razpravljala tudi o dogodkih, ko nemško-nacionalni nestrpnosti mažejo in skrunijo dvojezične krajevne napise, in v tej zvezi sklenila, da naslovi na varnostno direkcijo za zvezno deželo Koroško protestno pismo.

Koroški partizani, ki smo se z orožjem v roki aktivno borili proti nacifašizmu za osvoboditev republike Avstrije in jasno tudi slovenskega naroda, izražamo svoje ogorčenje nad eskalacijo nemškega nacionalizma, ki v zadnjem času z mazanjem in odstranitvijo dvojezičnih napisov dokazuje svojo nestrpnost in zlasti svoje sovraštvo do slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Koroški slovenski partizani smo vedno spet opozarjali, da se nahajajo duhovni očetje teh protizakonitih dejanj v nemških nacionalističnih organizacijah, katerih dejavnost bi po členu 7 državne pogodbe morala biti prepovedana. Zato se tembolj čudimo, da varnostnim organom nikdar ne uspe, da bi izsledili storilce in jih naznanili državnemu pravdnstvu.

Tega protestnega pisma še nismo odposlali, pa se je že zgodilo novo gnusno dejanje, ko so v noči od 27. 9. na 28. 9. 1972 neznani storilci skrunili spomenik padlim partizanom na pokopališču v Borovljah, ga pomazali s črnim lakom in nanj napisali žaljive izraze „Tschuschen“, „Schweine“ in podobne. Ne samo da

gre tu za kršitev miru pokopališča, gre tudi za skrunitev spomenika, ki je po avstrijskih zakonih zaščiten, ker je bil postavljen v čast padlih domačih partizanov in padlih borcev iz vrst alilranh in asociliranih sil.

Koroški Slovenci in zlasti partizanski borci smo v letih po vojni vedno spet pokazali svojo pripravljenost, da pozabimo gorje, ki ga je prinesel nad naše ljudstvo in nad vse svobodoljubne narode nacifašizem in smo dejansko tudi odpustili raznim poznamim krivcem, ki še živijo in so deloma celo na pomembnih položajih. Ob stalno ponavljajočih se skrunitvah številnih spomenikov in nagrobnih kamnov v čast padlim partizanom in zlasti ob zadnjem izzivalnem dogodku v Borovljah pa smo ogorčeni in z vso odločnostjo zahtevamo, da se krivce izsledi in postavi pred sodišče.

Dogodki, ki se v zadnjem času ponavljajo na Koroškem, nikakor ne koristijo miru in dobremu sožitju med obema narodoma na Koroškem in je nesmiselno in naravnost izzivalno, če del tiska in tudi nekateri varnostni organi zlobno in proti dobri veri podtikajo ta hujskaška in zločinska dejanja slovenskim mladincem ali članom slovenske narodnostne skupnosti.

Koroški Slovenci želimo samo pravice, ki nam grejo, in se bomo zanje tembolj odločno borili, čim bolj bodo proti tem našim pravicam hujskale in rovarile razne nemške nacionalistične organizacije in od njih zavedeni posamezniki.

Pričakujemo, da bodo varnostni organi podvzeli resne korake in ukrepe za izsleditev neznanih storilcev ter jih prijavili državnemu pravdnstvu.

Prepis tega pisma je Zveza koroških partizanov poslala tudi deželnemu glavarju Simi.

Državni proračun za leto 1973

v znamenju prizadevanj za gospodarsko stabilizacijo

Osnutek državnega proračuna za leto 1973 je v drugi polovici septembra dobil pristane vlade, 18. oktobra ga bo finančni minister Androsch obrazložil in utemeljil v parlamentu, nato pa bodo o njem začeli razpravljati pristojni parlamentarni odbori, medtem ko je javna razprava o proračunu v plenumu parlamenta predvidena za mesec december.

Okvir proračuna za leto 1973 bo po sedanjem osnutku presegal obseg letošnjega proračuna. Izdatke je finančni minister predvidel v višini 134,1 milijarde šilingov, torej bodo v prihodnjem letu za 15 milijard večji, kot je predvideval proračun za leto 1972. Hkrati se bodo izdatki izrednega proračuna napram letos predvidenim zvišali za 900 milijonov šilingov na 4,9 milijarde. Predvideni primanjkljaj bo znašal 11,1 milijarde šilingov in bo za dobro milijardo višji od onega, ki je bil predviden za tekoče leto.

Prihodnji tedni bodo v Avstriji nedvomno polni političnih napetosti in konfliktov med vlado in opozicijo. Pričakovati jih je že po dosedanem zadržanju ÖVP, še bolj pa spriče obsežnih sprememb v gospodarskih osnovah. Za liberalizacijo trgovine z EGS, ki je začela veljati 1. oktobra, bo 1. januarja 1973 stopila v veljavo obsežna reforma na področju obdavčenja prometa z blagom in obdavčenja osebnih dohodkov. Vrednost obeh opozicija enako osporava kot ukrepe vlade za lažji prehod na pogoje avstrijskega gospodarstva v sproščajočo se trgovino z EGS.

Poleg vsega tega je konflikte med vlado in opozicijo pričakovati tudi zaradi

○ reforme obrtnega prava, ki je v pripravi;

○ različnih negotovosti glede gospodarske konjunktore v prihodnjem letu;

○ inflacionističnih tendenc, ki so v Avstriji enako očitne kot v mednarodnem gospodarstvu, oz. so posledica prenapete konjunktore tako v domačem kakor v mednarodnem gospodarstvu.

Vlada se zaveda težav in problemov, ki nastajajo. Finančni minister Androsch je že pred meseci poudaril, da bo priprava proračuna 1973 ena najtežjih nalog, ki so stale pred avstrijsko vlado v zadnjih 25 letih. V tem proračunu bo nanizana vsa problematika prej omenjenih sprememb v gospodarskih osnovah Avstrije. Te spremembe lahko postavijo na glavo še tako vestno pripravljene kalkulacije; to toliko bolj, ker o plodni praksi socialnega partnerstva v paritetni komisiji skoraj ni več možno govoriti, odkar jo ÖVP po svojih predstavnikih, to sta gospodarska in kmetijska zbornica, čedalje bolj onemogoča s ciljem, da bi diskreditirala socialistično vlado. Sedaj, ko na drugi strani sindikalna zveza svoja prizadevanja usmerja na uzakonitev socialnega partnerstva v vodenju podjetij kapitalnih družb, obstoja nevarnost, da bo delo paritetne komisije zamenjala politika „zavihanih rokov“.

Če upoštevamo vse te okoliščine, postane očitno, da postavlja sedanja vlada marsikaj na kocko. Ta nevarnost obstoja kljub temu, da socialisti s svojo večino v parlamentu lahko uveljavijo vsak ukrep vlade, razen sprememb zakonov ustavnega značaja, ter da pri svojih ukrepih za gospodarsko stabilizacijo in ustavitve naraščanja cen agirajo spretno in dosledno.

Svojo spretnost kaže vlada pri uveljavljanju zakona o nadziranju cen. Tekom septem-

odstoikov predvidenih sredstev, potem lahko pride do tega, da ji bo opozicija demagoško očitala, da eno milijardo proračunskih sredstev ni uporabila v zakonito določene namene. Tak korak opozicije je pričakovati toliko bolj, ker njeni predstavniki najbolj nasprotujejo davku na mineralna olja.

Ta primer pa dovolj jasno kaže, pred kakšno problematiko stoji vlada na poti svojih prizadevanj, da bi preprečila nadaljnje naraščanje cen. Podobno kot v tem primeru pa utegne priti v konflikt z opozicijo tudi na področju donosa davkov na osebni dohodek in na blagovni promet. V obeh primerih bodo namreč prizadeti sloji, ki predstavljajo stebre ÖVP. Doslej so pri davku na blagovni promet lahko po svoje manipulirali, v prihodnje pa bodo morali izkazati, v koliko so vrednost blaga povečali; temu odgovarjajoče bodo morali državi odmeriti davek. Pri tem jim bo možnost manipulacij preprečeval zakon o nadziranju cen, po katerem je že doslej registriranih okoli pol milijona vrst blaga.

Kakor že rečeno, pa je napade s strani opozicije pričakovati tudi na področju reforme obdavčenja osebnih dohodkov. Po polti te reforme hoče finančni minister v prihodnjem letu donos omenjenega davka zvišati za okroglo 10 milijard na 35 milijard šilingov. Pri tem bodo relativno najbolj prizadeti tisti, ki imajo 200.000 šilingov in več letnega dohodka. Vendar ÖVP tudi tej reformi ne bo mogla povsem nasprotovati, ker bo morala — vsaj na zunaj — varovati svoj ugled pred stotisoči svojih volivcev iz vrst kmečkega prebivalstva in delavstva.

bra je že registrirala cene za okroglo pol milijona vrst blaga. S tem hoče dobiti pregled nad razvojem cen, ko bo v trgovini z EGS prišlo do realizacije znižanja carin za 30 odstotkov, ko bodo pričeli veljati ukrepi za olajšavo prehoda na nove pogoje lrgovanja in ko bodo pričela veljati določila davčne reforme.

Spretnost pa kaže vlada tudi pri določanju težišč proračuna za leto 1973. Osnutek proračuna je osredotočila na to, da prepreči naraščanje cen s strani državnih investicij in gradenj. Do 15 odstotkov obsega teh izdatkov naj bi bilo odvisnih od razvoja cen. Z drugimi besedami: eno sedmino državnih investicij hoče vlada realizirati le v primeru, da bo sedanja konjunktura v Avstriji začela popuščati.

Na področju investicijske dejavnosti države zavzema gradnja cest 1. mesto. Gradnja cest financira država iz donosov davka na mineralna olja. Lani je donos tega davka znašal 6,1 milijarde šilingov, letos naj bi dosegel 6,5 milijarde, za prihodnje leto pa je predviden v višini 7,6 milijarde šilingov. Če bo torej potrebno, da bo vlada prihodnje leto tudi na področju gradnje cest zadržala 15

LETOS V JUGOSLAVIJI:

Rekorden pridelek koruze

Letošnji pridelek koruze v Jugoslaviji je kakor poroča ljubljanski Gospodarski vestnik — nad vsemi pričakovanji: kljub dokaj neugodnim vremenskim razmeram so dosegli rekordno letino, kajti pridelali so 8,4 milijona ton koruze. Prav tako pa je tudi hektarski donos največji, kar so jih doslej dosegli v Jugoslaviji — znaša 35,1 mtc, kar je za skoraj 4 mtc več kot lani.

V zadnjih letih je bil pridelek koruze v Jugoslaviji naslednji: leta 1961 — 4,65 milijona ton, leta 1965 — 5,92 milijona ton, leta 1966 — 7,98 milijona ton, leta 1967 — 7,2 milijona ton, leta 1970 — 6,9 milijona ton, leta 1971 — 7,88 milijona ton in letos 8,4 milijona ton.

Hektarski donos pa se je v zadnjih letih gibal takole: leta 1961 — 18,1 mtc, leta 1963 — 22,3 mtc, leta 1965 — 23,1 mtc, leta 1966 — 31,9 mtc, leta 1967 — 28,7 mtc, leta 1970 — 29,5 mtc, leta 1971 — 31,4 mtc in letos 35,1 mtc.

Jugoslavija zavzema na seznamu največjih proizvajalcev koruze na svetu 5. mesto. Vodi Amerika, ki dosega letno proizvodnjo 116,3 milijona ton; na drugem mestu je Sovjetska zveza, kjer znaša letni pridelek 112 milijonov ton; sledi Brazilija, katere pridelek dosega 12,7 milijona ton; zadnja pred Jugoslavijo pa je Mehika, ki pridelala na leto nekaj manj kot 9 milijonov ton koruze. Po hektarskem donosu je v pridelovanju koruze na prvem mestu Avstrija z 59 mtc, sledijo pa Amerika (52,7 mtc), Francija (48,4 mtc), Kanada (47,1 mtc), Italija (45,1 mtc), Bolgarija (41,8 mtc), Češkoslovaška (39,9 mtc) in Madžarska (38,4 mtc).

Čeprav nekoliko slabša kot lani, ko so dosegli rekord, pa je bila letos v Jugoslaviji zadovoljiva tudi letina pšenice, ki so je pridelali 4,8 milijona ton. S tem je bil letošnji pridelek eden od treh najboljših v zadnjem desetletju, medtem ko je letošnji hektarski donos (25,1 mtc) četrti najboljši v zadnjih desetih letih.

Izpad nacionalističnih ekstremistov proti dvojezičnim krajevnim napisom na Koroškem trajajo v nezmanjšanem obsegu še naprej. Skoraj ne mine noč, da ne bi bili premazani dvojezični napis in kajžipoti, ponekod pa so jih tudi razbili in odstranili. Mimo dvojezičnih napisov pa so nacionalistični ekstremisti ponovno začeli onečaščati tudi spomenike padlim žrtvam fašizma, tako v Borovljah, kjer so spomenik premazali s črno barvo. Grožnji z bombnim atentatom proti koroški deželni vladi zaradi Slovincem prijazne politike se je pridružila tudi grožnja slovenskim šolskim sestram in njihovi gospodinjski šoli v Velikovcu. Zaradi telefonskega obvestila, da bo v samostanu eksplodirala bomba, so vse redovnice in njihove učence začasno izselili, za pol ure pa so zaustavili tudi ves promet na bližnji glavni cesti proti Gradcu. Sicer se je tudi ta grožnja izkazala kot neokusna šala, kaže pa na razpoloženje; gre za poskus živčne vojne proti manjšini.

Trenutni položaj na Koroškem bi bil operetno smešen, če bi ne

šlo za histerijo proti Slovincem, ki zavzema že zelo nevaren obseg in vse bolj spominja na dobro znane čase v preteklosti. Ponoči so na delu mazači, podnevi pa delavci cestne uprave, ki pomazane napise zopet čistijo, uspehi var-

lahko zaradi dogodkov na Koroškem zelo trpi mednarodni ugled Avstrije. Koroška deželna vlada je na zadnji seji soglasno obsodila nestrpnost proti manjšini in pozvala koroško prebivalstvo, naj s svojim zadržanjem omogoči nemo-

čala tudi posvetovanja nove komisije strokovnjakov za slovenska imena krajev, ki dobijo po zakonu dvojezične napise. V komisiji je poleg predstavnikov koroškega deželnega arhiva sodelovalo tudi več drugih ekspertov ter dva predstavnika koroških Slovincem, univerzitetni docent dr. Pavel Zdovec kot predstavnik Zveze slovenskih organizacij in dr. Valentin Inzko kot predstavnik Narodnega sveta. Čeprav o delu komisije ni bilo mogoče izvedeti podrobnosti in bo poročilo izdano kasneje, kaže, da so se le zedinili za nekatere popravke očitno napačne rabe slovenskih imen.

Kaže pa, da se niso sporazumeli o pisavi „ves“ ali „vas“ in nekaterih oblikah slovenskih imen, ki izhajajo iz nemških, kot na primer „Slovenji Plajberk“ in ne „Slovenji Plajberg“, ker so ta vprašanja obravnavali predvsem s političnega aspekta. Zvedeti je bilo tudi mogoče, da bodo pri tistih imenih, pri katerih je prišlo do sporazuma, že postavljene table zamenjali z novimi.

Zvone Zorko
(Delo, Ljubljana, 1. 10. 1972)

Ugled Avstrije bo prizadet

Svarilo južnotiroškega deželnega glavarja Magnaga Histerija na Koroškem raste kljub pozivom k pameti

nostnih organov proti atentatorjem pa so bili doslej dokaj borni. Vsega skupaj so ugotovili le nekaj storilcev, med njimi dve ženski. Baje so v zadnjih dneh pripispele na Koroško dokajšnje policijske in žandarmerijske okrepitve iz cele Avstrije, od katerih pričakujejo več uspeha, predvsem pa poslednejše in ostreje reagiranje proti storilcem, kot so jih doslej pokazali domači varnostni organi.

V tej protislovenski histeriji žal ne zaležejo mnogo prizadevanja koroškega deželnega glavarja Sime, koroške deželne vlade in posameznikov, ki se zavedajo, da

teno izvajanje določil zveznega zakona o dvojezičnih napisih.

V zvezi z dejavnostjo proti dvojezičnim napisom in razpoloženju proti manjšini na Koroškem sploh se je deželni glavar Sima sestel z južnotiroškim predsednikom dr. Silviusom Magnagom. Lekcija, ki jo je le-ta dal koroškim ekstremistom s svojo izjavo, pa žal najbrž ne bo dosti zalegla. Magnago je med drugim opozoril koroškega deželnega glavarja Simo tudi na tolerantno zadržanje italijanskega dela prebivalcev do dvojezičnih napisov na Južnem Tiroškem.

V teh dneh so se praktično kon-

POŠIROKEM SVETU

STOCKHOLM — Zunanja ministrica začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama Nguyen Thi Binh je obtožila ameriškega predsednika Nixona, da slepi ameriško ljudstvo z vojno v Indokini ter razširja lažne glasove, da se vojna bliža koncu. Po njenem mnenju so ti glasovi popolnoma neutemeljeni, saj so tudi stališča obeh strani v pariških pogajanjih še vedno zelo različna. Predstavnica začasne južnovietnamske revolucionarne vlade je še poudarila, da govori Nixon zdaj v predvolilni kampanji enako kot pred štirimi leti, ko se je prav tako potegoval za oblast.

NOVI SAD — Predsednik pokrajinske konference SZDL Vojvodine Vukašin Keselj je na zborovanju v Novi Pazovi govoril o ustavnih spremembah in dejal, da se poglobitvena značilnost novega ustavnega zakona socialistične avtonomne pokrajine kaže v doslednem uresničevanju popolne enakopravnosti narodov in narodnosti. Skupno življenje v Vojvodini in koristi narodov ter narodnosti te pokrajine tvorijo njeno realnost, ki naj bi bila izražena v ustavnem zakonu, je poudaril predsednik Keselj.

PEKING — Kot uvod v proslavo 23-letnice ustanovitve LR Kitajske je radio Peking v posebni oddaji prikazal uspehe kitajske diplomacije. Pri tem je bilo poudarjeno, da sta velesili (Amerika in Sovjetska zveza — op. ured.) doživeli neuspehe v svoji politiki za izolacijo Kitajske, kajti danes ima LR Kitajska gospodarske stike že z več kot 130 državami. V oddaji je bil obširno prikazan razvoj odnosov Kitajske s socialističnimi državami in še zlasti z deželami v razvoju, kakor tudi izboljšanje odnosov z državami, ki imajo drugačne družbene sisteme.

BONN — Kljub poudarjeno velikim težavam, ki spremljajo pogajanja za sklenitev splošnega dogovora, ki naj bi uredil odnose med obema Nemčijama, obveščeni krogi v Bonnu zatrjujejo, da bi mogla šefa obeh delegacij Kohl in Bahr že do konca tega meseca predložiti vladama obeh držav prvi načrt besedila takega sporazuma. V Bonnu je čutili, da so pogajanja pospešili in, kar je še pomembnejše, tudi intenzivirali. Vladi obeh nemških držav sta izrazili željo, da bi bil sporazum čimprej dosežen, čeprav obe strani ne želita odstopiti od bistvenih pozicij.

BUKAREŠTA — Romunija ima zdaj 20.660.000 prebivalcev. Pri tem je nedvomno zanimivo, da se je več kot 40 odstotkov romunskega prebivalstva rodilo po letu 1944. V zadnjih 20 letih se je število prebivalstva povečalo za 4 milijone, na leto povprečno za 11 oseb na 1000 prebivalcev. Na vsakih tisoč prebivalcev je 266 delavcev in uslužbencev, dobrih 80 odstotkov je kvalificiranih.

SOFIJA — Sofijsko gradbeništvo ni kos predvidenim načrtom o stanovanjski in drugi gradnji. Zlasti veliko zamud je pri gradnji ustanov za varstvo otrok, kjer je bil načrt v zadnjih osmih mesecih izpolnjen le do 77,6 odstotkov. Največ očitkov leti na gradbeno podjetje „Sofostroj“. Predvsem primanjkuje delovne sile, težave pa imajo tudi z gradbenim materialom.

BONN — Zahodnonemški sindikati so sestavili zanimivo statistiko, ki kaže, kdo največ stavka na svetu. Za podlago so vzeli leto 1970 in prišli do ugotovitve, da Italijani v tem oziru nimajo tekmece, saj je v Italiji leta 1970 stavkalo kar 3.720.000 delavcev, izgubljenih pa je bilo okroglo 18.250.000 delovnih dni. V Veliki Britaniji so ugotovili za isto leto 1,8 milijona stavkajočih delavcev oz. 11 milijonov izgubljenih delovnih dni. Na tretjem mestu je bila Francija z 1.560.000 stavkajočimi in 1.750.000 izgubljenimi delovnimi dnevi. V Zahodni Nemčiji so zgubili le 93.000 delovnih dni zaradi stavk 184.000 delavcev. Prav na dnu te tabele pa je Avstrija, kajti v naši državi je stavkalo samo 7500 delavcev, izgubljenih pa je bilo le 26.500 delovnih dni.

WASHINGTON — Od dneva, ko je v Ameriki prevzel oblast sedanji predsednik Nixon, pa do letošnjega avgusta so ameriška letala odvrгла na Vietnam, Laos in Kambodžo približno 3.750.000 ton bomb, sedanji tempo bombardiranja v Indokini pa znaša približno 100.000 ton bomb na mesec. Te številke je objavil ugleden ameriški list, ki je s tem narisal dovolj pretresljivo podoba kako Amerika spoštuje svobodo in neodvisnost drugih narodov.

MOSKVA — Ob 23-letnici ustanovitve LR Kitajske so poslali čestitke tudi sovjetski voditelji. Poudarili so globoko prepričanje partije in vlade Sovjetske zveze, da zboljšanje odnosov med Sovjetsko zvezo in LR Kitajsko ustreza osnovnim dolgoročnim interesom obeh držav ter interesom socializma, svobode narodov in krepitvi miru.

VSako MANJŠINO JE TREBA ZAŠČITITI

ne glede na njeno število in naseljenost

V Gorici sta bila prejšnji teden kar dva pomembna delovna sestanka, ki sta se bavila s problematiko narodnostnih manjšin. Najprej je zasedal odbor Mednarodne zveze za obrambo ogroženih jezikov in kultur (ta organizacija je pred nedavnim imela svoj kongres v Celovcu — op. ured.), potem pa se je sestala Italijanska sekcija Mednarodne zveze za pouk in vzgojo o ljudskih kulturah. Na obeh sestankih so razpravljali predvsem o položaju manjšin v Italiji, vendar so ugotovile in zaključile teh sestankov takega značaja, da so v enaki meri zanimivi tudi za manjšine v drugih državah.

Zasedanje italijanske sekcije Mednarodne zveze za pouk in vzgojo o ljudskih kulturah se je končalo z izglasovanjem posebne resolucije. V tej resoluciji udeleženci zborovanja zahtevajo učinkovito zaščito narodnih manjšin in narodnih skupnosti na osnovi državne ustave in na osnovi mednarodne deklaracije o človekovih pravicah. Posebej resolucija priporoča, naj bi predpise v korist narodnim manjšinam, ki so že v veljavi v nekaterih deželah s posebnim statutom, razširili tudi na vse druge dežele in tako odpravili razliko med več in med manj zaščitenimi manjšinami.

Za dosego tega cilja resolucija konkretno priporoča: spoštovanje predpisov republiške ustave v vseh deželah Italije;

● odpraviti je treba (kar se tiče aplikacije norm v korist manjšin) ozemeljske omejitve;

● pouk manjšinskih jezikov je treba uvesti tudi na srednjih šolah;

● pri pristojnih univerzah je treba ustanoviti posebne stolice za pouk manjšinskih jezikov in njihove literature;

● na področjih manjšine morata biti v uporabi enakopravna jezik manjšine in državni jezik;

● narodnim manjšinam in jezikovnim skupinam je treba omogočiti izvajanje popolne avtonomije ter izražanje in uveljavljanje tako na političnem kot na gospodarskem in socialnem področju.

Resolucija zaključuje z ugotovitvijo, da bodo samo na ta način priznali vsem državljanom njihove pravice in se bo s tem tudi Italija pripravila in usmerila proti združenju Evrope.

Mednarodna zveza za obrambo ogroženih jezikov in kultur pa se je na svojem sestanku med drugim bavila tudi z vprašanjem tako imenovanega ugotavljanja manjšin. Tajnik italijanske sekcije omenjene

zveze Gustavo Buratti je tozadevno zelo jasno ugotovil: „Ne, ne smemo jemati števila pripadnikov manjšine kot osnovo za njeno pravno zaščito. Ne glede na njeno število in zemljepisno naseljenost je treba vsako manjšino zaščititi s posebnimi zakoni!“ Buratti je namreč mnenja, da preštevanje manjšin ne more biti v korist, marveč je treba vsaki manjšini omogočiti, da kulturno izrazi svoje specifičnosti. Dokler je ustvarjalno sposobna, jo je treba negovati in razvijati. Šele tedaj, če kljub ustvarjalnim pogojem ne more nič pokazati, postane vprašljivo, kaj bo s tako manjšino.

Na sestanku italijanske sekcije mednarodne zveze za obrambo ogroženih jezikov in kultur so tudi ugotovili, da ugotavljanja manjšin

ne gre tako poenostavljati, kot je menil torinski prof. Alberto Sobrero, ki je smatral, da je manjšine treba najprej prešteti in potem na podlagi podatkov ukrepati. Navedli so nasl. primer: V anketi, ki jo je izvedla omenjena sekcija med številnimi župani na območjih, kjer žive manjšine, je dobila le okrog 30 odgovorov in številni župani so trdili, da pri njih sploh ni manjšin. Podobna anketa, ki jo je zatem izvedlo neko društvo emigrantov iz Švice, pa je pokazala povsem drugačno sliko, čeprav so tudi pri tej anketi odgovarjali isti župani.

Kakor znano, tudi Slovenci v Italiji podobno kot koroški Slovenci odklanjajo tako imenovano ugotavljanje manjšine ter prav tako zavračajo ljudska štetja kot uporabno sredstvo v take namene. Tudi Slovenci v deželi Furlanija-Juljska krajina so namreč zahtevali, da je treba pred uradnim štetjem manjšine ustvariti pogoje, ki bodo zagotavljali njeno popolno enakopravnost z večinskim narodom ter preganji bojazni ljudi pred posledicami izražanja svojih nazorov.

Kulturni teden Alpe-Jadran

nova oblika tradicionalne kulturne izmenjave

Tradicionalni kulturni izmenjavi, ki jo Koroška goji s svojimi sosedi na jugu — s Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino — bodo dali novo obliko, in sicer pod naslovom „Kulturni teden Alpe-Jadran“, ki bo prvič prirejen v Celovcu, prihodnje leto verjetno v Ljubljani in potem v Vidmu, tako da bi vsako tretje leto bila na vrsti ena izmed treh sosednjih dežel.

Vsaj za letošnji I. Kulturni teden Alpe-Jadran so načrti dokončno izdelani, pristojni forumi pa sredi priprave, saj se bodo prireditve v okviru tega tedna začele že 12. oktobra, ko bo celovško Mestno gledališče uprizorilo Mozartovo opero „Čarobna piščal“. Naslednji dan, 13. oktobra, bo v Celovcu gostoval ansambel Verdijevega gledališča iz Trsta; 150 članov zboru in orkestra bo izvajalo Verdijevo „Messa di requiem“. Za 14. in 15. oktober je v Domu glasbe predvideno zborovsko petje ob sodelovanju moškega zboru Obermillstatt, beljaškega A cappella Chor, Akademskoga pevskega zboru „Tone Tomšič“ iz Ljubljane, Coro di Ruda iz Vidma, koroškega slovenskega zboru „Jakob Petelin Gallus“ iz Celovca ter zborovskega združenja celovških madrigalistov in pevskega kroga Porcia iz Spittala. V ponedeljek 16. oktobra bo v Deželni galeriji odprta razstava znanega koroškega slikarja Antona Mahringerja v počastitev njegove 70-letnice, sodelovali pa bodo tudi trije slovenski grafiki Andrej Jemec, Adriana Maraž in Gorazd Šefran. V sredo 18. oktobra bo sledilo (kakor smo

v našem listu že poročali) gostovanje baleta ljubljanske opere, ki bo v Mestnem gledališču uprizoril Čajkovskega „Labodje jezero“. Prireditve bodo izzvenele s tremi orkestrskimi večeri v Domu glasbe: 19. oktobra se bodo predstavili simfoniki iz Kölna, 21. oktobra bo v gosteh orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane, 29. oktobra pa bo kot višek sledil še koncert svetovno znane leningrajske filharmonije.

Spored je nedvomno zelo obširen, čeprav še niso bile upoštewane mnoge druge vrste kulturnega udejstvovanja; v tem oziru nameravajo v prihodnjih letih napraviti nadaljnje korake. Sploh je letošnja prireditev zamišljena kot poskus in bo šele odziv med publiko pokazal, ali je bil prvi korak po novi poti narejen v pravo smer.

Sicer pa snovalci „Kulturnega tedna Alpe-Jadran“ sodelovanja treh sosednjih dežel ne omejujejo le na skupne nastope, marveč predvidevajo medsebojno izmenjavo tudi glede obiskovanja posameznih prireditev. Za Celovec bi bilo tako „gostovanje publike“ vsekakor zaželjeno, če se spomnimo, kolikokrat so najbolj kvalitetne prireditve že doživele naravnost porazno slab obisk. Ob tolikšnem številu prireditev v tako kratkem času, kot to predvideva spored I. Kulturnega tedna Alpe-Jadran, je toliko bolj upravičena skrb, da bi bil rezervoar obiskovalcev vse prehitro „izčrpan“. Ob redinstveni kvaliteti, ki jo jamčijo posamezni ansambli, bi bilo to škoda.

„Mladi rod“ spet izšel

Solski list „Mladi rod“ je te dni stopil v 22. leto svojega življenja. Izšla je številka za meseca september in oktober 1972, in sicer v povsem novi, še lepši zunanji „obleki“, saj krasi naslovno stran večbarvna slika znanega slovenskega umetnika Maksima Gasparija.

„Mladi rod“ je tudi v novem letniku pester in bo gotovo privlačen za mladega bralca. Spet prinaša celo vrsto najrazličnejših sestavkov, ki so jih prispevali dosedanja sodelavci lista, pridružili pa so se jim tudi novi sodelavci, tako da je seznam avtorjev (med katerimi prednjačijo naši domači učitelji) res razveseljujoč in obetajoč za bodočnost. Poleg že omenjene naslovne slike vsebuje tudi med besedilom številne ilustracije, ki sta jih prispevala Jelka Reichmann in Simon Olip.

Z novim šolskim letom je bil „Mladi rod“ vključen v akcijo brezplačnih šolskih knjig, sicer pa stane posamezna številka 8 šilinkov. List je treba naročiti na naslovu: Mladi rod, 9091 Klagenfurt-Celovec, poštni predal 45.

Vsem tistim, ki bodo skrbeli za redno izhajanje „Mladega roda“ tudi v bodoče, je ob pogledu na prvo številko novega letnika samo želeli, da bi bil njihov trud bogato poplačan zlasti s tem, da bi mladi in tudi starejši bralci marljivo segali po listu, ki jim bo odkrival lepote slovenskega jezika.

Zborovanje slovenskih zgodovinarjev ob 1000-letnem jubileju mesta Škofje Loke

V teh dneh zborujejo v Škofji Loki slovenski zgodovinarji. Za svoje tokratno strokovno zborovanje so si izbrali Škofjo Loko, da se spominijo 1000-letnice nastanka tega mesta, hkrati pa tudi 500-letnice kmečkih uporov.

Povsem v znamenju teh dveh ju-

bilejev je večina predavanj, ki so jih pripravili udeleženci zborovanja, katero se je začelo to sredo. Prvi dan so predvsem obravnavali problematiko zgodovine Škofje Loke, poleg tega pa razpravljali o zgodovini muzejstva, podan je bil zgodovinski prerez freisinško-loškega gospostva do začetka 19. stoletja, obravnavane pa so bile tudi posebnosti narodnoosvobodilne borbe na Gorenjskem. Drugi dan zborovanja je bil posvečen referatom s tematiko kmečkih uporov: Kmečki upor na Slovenskem s posebnim ozirom na programe puntarjev in njihova realizacija, Kmečka trgovina kot ozadje kmečkih uporov, Škofja Loka in kmečka puntarija, Štalenberg in slovensko-hrvatski kmečki upor, Tolminska v vseslovenskem kmečkem uporu 1515.

Za današnji dan so predvidena predavanja o elementih revolucionarnosti v političnem življenju na Slovenskem ter bodo osvetlili probleme o revolucionarni ideji pri Slovencih od mračne revolucije tja do konca druge svetovne vojne. Posebej za učitelje bo zanimiv referat o možnostih in oblikah ter metodah obravnavane zgodovine v srednji šoli. Poleg tega bodo na zborovanju obdelali tudi problematiko slovenske politike v drugi polovici sedemdesetih let 19. stoletja v vseh slovenskih pokrajinah in druga vprašanja.

STONE SVETINA

143

UKANA

DRUGA KNJIGA

„Kaj zdaj?“ je vprašal Wolf poročnika.

„Prav nič drugega si ne želim kot mehke postelje,“ je odvrnil Hartwick in z roba pečine pljunil v globino. Streljanje je bilo zdaj že zelo daleč.

Tudi Wolf je menil, da z razbito enoto in ranjenci ne morejo želi uspeha, kot so si bili zamislili.

Zvrstili so se v kolono in se napotili po lovski stezi in gamsji stečini. Vedeli so, da držita v dolino samo dva prehoda. Hartwick in Wolf sta preklela vse bogove neba, preden so se znašli na robu skalovja, kjer se je strmoglavo spuščal v megleno dno s travo in redkim drevjem porasel lijak. Wolf je poznal ta prehod — od tod je enota stotnika Vogta napadla v hrbet skupino partizanov na Oblakovi planini in jih šest pobila.

Hartwick in njegovi Prusi, navajeni morskimi sipin in ravnine, so se križali, ko so se znašli v strmih, kjer je bilo treba dobro plezati. Otvorjeni z orožjem in strelivom so bili od sile nerodni na mokrih tleh in splozkih skalah. Pretali so prav toliko strahu kot dopoldne, preden so bili zaščitili pod nogami varna in trdna tla.

Med drevjem so jih objele močne tančice megle, ki jo je trgala veter. Pod stenami so naleteli na stezo, ki jih je peljala noter do svetlih skal. Tedaj so srečali dva partizana, ki sta jih napadla, jim ranila vojaka in izginila v podzemno jamo. Šli so za njima. Kmalu so obstali pred črno od-

prtino in železnimi vrati, vzdanimi v živo skalo. Wolf je vedel za to jamo. Imel jo je vrisano na karti kot naravno skrivališče, vendar je bil prvič pred njo. Hartwick se je pred vrati razkoračil. S snopom svetlobe je tupal med vlažne stene kapnikov in rovov, ki so se izgubljali v globino. V temo so vrgli nekaj ročnih bomb in poslušali renčanje podzemlja, toda za partizanoma si niso upali.

„Naj gresta k hudiču! Pojdimo v dolino,“ je odločil Wolf in se jel z raztepenim krdelom spuščati proti reki. Na mostu so počakali. Kmalu je prišla kolona z ranjenci, ki jo je vodil Vogt. S cigaro v ustih je priganjal nosače, ob njem pa je hodil Pewalek in ravnodušno opazoval ples oblakov nad Karavankami. Major Wolf se ga je razveselil:

„Pewalek, tudi vi fukaj! Kako zvest in v usodo vdan človek! Ljudje, ki radi natolcujejo, so mi prišepnili, da ste najbrž ostali pri rdečih v gozdu. Pa tako ste žalostni in zamišljeni?“

Pewalek se je nasmehnil rekoč:

„Ni mi do tega, da bi mi slekli kožo. To bi storili ne samo na moj, ampak tudi na vaš račun.“

„Za vse, kar je bilo, Pewalek, sva tudi midva zaslužila cigaro, kajne? Pa prižgiva!“

Iz gozda so se valile nove kolone vojske z ranjenci. Na Bohinjski Beli — pri kasarni — pa se je oglasila artilerija. Granate so tolkle prek njih in eksplodirale daleč v gozdu. Ker je major Helm ostal s svojimi še na Jelovici, je major Wolf poslal nazaj z vsemi zdravniki še poročnika Hartwicka in vodnika Pesjaka, ki je pokorno salutiral, za prvim ovinkom po tiho preklel pol sveta in še Wolfa.

Wolf, Pewalek in dva spremljevalca so se po bližnjih spustili do kasarn, kjer je Wolf dobil avtomobil, da jih je potegnil na poveljstvo. Telefonično je poklical generala, toda ni ga bilo v štabu. To mu je bilo še bolj prav, saj bo laže govoril, ko bo bolje poznal položaj.

Mračilo se je in bojni hrup boja na Jelovici je potihnil. Wolf se je najedel in počeno odžejal, potem se je skozi park zavlekel v vilo, kjer je stanoval. Svojo bojno opremo in obleko je zmetal v kot in se zavalil v posteljo. Komaj je zatisnil oči, že ga je zbudilo rahlo trkanje.

Nevoljno je vstal, ker je mislil, da ga spet kam kličejo. Pred vrati je stala Gretchen, v dežnem plašču in malce blede v obraz.

„Oprostite, zvedela sem, da ste se vrnili, pa me zanimam, kaj je z mojim možem.“

„Vstopite no,“ jo je povabil Wolf in utrujene oči so se mu sveže zalesketale. „Iskal sem vas, pa vas nisem našel. Vaš mož je ostal z enoto policije na Jelovici, mi pa smo privlekli v dolino mrtve in ranjene. Jutri se bomo vrnili, da bandite dotolčemo.“

„Mislija sem že, da se mu je zgodilo kaj hudega.“

„Njemu?“ se je zakrohotal Wolf. „Občudoval sem njegov pogum... Bilo je nekaj izrednega, doživetje, ki ga človek ne pozabi, čudovit gozdni boj,“ je živahno pripovedoval.

Gretchen je nemo poslušala.

„Sedite, da mi ne boste odnesli spanja.“ Objel jo je okoli bokov in jo posadil na posteljo. Občudujejo jo je gledal, kar je takoj opazila.

„Očarljivi ste, Gretchen, nekaj vražje privlačnega imate v izrazu, česar še nisem opazil pri nobeni ženski, nekaj skrivnostnega... Ne znam si razlagati, zakaj me tako vznemirjate.“

„Tudi vi ste drugačni. Dišite po gozdu in po nevarnostih. Tudi oči vam drugače žarijo.“

„Ne veste, kako se počutim. Bližina smrti me je prerodila. Velika nevarnost in tveganje me naravnost pomlajata. Tako se počutim kot dvajsetleten deček.“

„Povejte mi po pravici, kako se je izkazal Kurt.“

Zagotovitev popolne enakopravnosti je pogoj da bo manjšina postala trden most prijateljstva

V Selah pri Slovenjem Gradcu je bila v nedeljo 24. septembra spominska proslava ob 30-letnici slovenske partizanske vojske. Na zborovanju so počastili spomin na borbe vzhodno-koroškega odreda, Pavle Zaucer-Matjaž pa je v slavnostnem govoru prikazal tudi današnje problematiko koroških Slovencev. Pri tem je opozoril na vedno nove primere skrunjenja partizanskih grobišč in na sedanjo hujškaško gonjo nemških nacionalistov, posebej pa naglasil: „Nekdanji partizani, še posebno koroški borci, kakor vsa slovenska in jugoslovanska javnost pozdravljamo krepitev prijateljskih odnosov s sosednjo republiko Avstrijo, pri tem pa vnovič poudarjamo, da sta le zagotovitev popolne enakopravnosti koroških Slovencev in polna izpolnitev po črki in duhu obvez avstrijske države in avstrijske družbe do koroških Slovencev pogoj, da bo manjšina postala trden most za utrjevanje prijateljstva in krepitev medsebojnih odnosov med obema sosedoma.“

Z zborovanja so poslali pismo jugoslovanskemu državnemu sekretarju za zunanje zadeve Tepavcu, ki so ga opozorili na zaskrbljujoče pojave kršenja pravic koroških Slovencev z odločno željo in zahtevo, da jugoslovanska vlada podvzame potrebne ukrepe, da bo Avstrija dosledno izpolnila vse obveznosti do koroških Slovencev v smislu določil člena 7 državne pogodbe.

S trenutnim položajem na Koroškem se je na svoji seji dne 25. septembra bavil tudi odbor koroških partizanov pri Zvezi združenj borcev NOV Slovenije, ki je prav tako poslal v tej zadevi posebno pismo državnemu sekretarju Tepavcu. V pismu je rečeno:

„Kot nekdanji koroški partizani predvsem z bridkostjo in nezadovoljstvom ugotavljamo, da naši soborci, ki živijo v Avstriji, po tolikih letih še niso prejeli jugoslovanskih odlikovanj za njihove zasluge v antifašistični borbi. Medtem ko je avstrijska vlada odlikovala celo najvidnejše nacistične prvake, ni prejel še nihče izmed koroških partizanov avstrijskega odlikovanja, četudi je znano, da so se na ozemlju Avstrije organizirano z orožjem v rokah borili proti nacističnim okupatorjem le koroški partizani. Še več, avstrijska vlada v nedogled zavlažuje odobritev izročitve jugoslovanskih odlikovanj koroškim partizanom, ki so avstrijski državljani. Prosimo, da naša vlada z vso odločnostjo izposluje odobritev, da se

koroškim partizanom vsaj ob 30. obletnici boja izročijo zaslužena priznanja.

Prav tako nekdanji koroški partizani ogorčeno ugotavljajo, da na Koroškem že leta „neznani storilci“ nekaznovano onečaščajajo in skrunijo partizanske grobove, trgajo slovenske napise in grozijo slovenskemu prebivalstvu. Partizanski spomenik 80 partizanom v Šentrupertu pri Ve-

LOVSKA RAZSTAVA

Lovska zveza Slovenije prireja v dneh od 7. do 15. oktobra na razstavišču v Mariboru

LOVSKO RAZSTAVO

ki bo prikazovala lovske trofeje uplenjene divjadi na slovenskih tleh od leta 1900 naprej ter razvoj slovenskega lovstva v tem stoletju.

likovcu je bil že pred leti razstreljen in ni bil obnovljen v staro stanje. Zahtevamo, da Avstrija spoštuje mednarodne obveze o zaščiti grobov in spomenikov zavezniških vojakov, da najde skrunitelje in jih za te zločine postavi pred sodišče.

Avstrija je junija letos sprejela zakon o postavitvi 205 dvojezičnih krajevnih napisih na Koroškem. S koroškimi Slovenci smo sodili tudi mi, da je to pomemben, četudi nedosleden in nepopoln korak pri uresničevanju 7. člena avstrijske državne pogodbe. Ob izvajanju zakonskih določil pa je prišlo do ponovnih kršitev pravic koroških Slovencev.

„Napisi za nekatere kraje niso v slovensščini, ampak tudi v dialektu

oziroma so sploh popačena imena. Predstavniki slovenske manjšine so opozorili na ta dejstva, kar pa ni vlada ni upravni organi niso upoštevali.

Splošno priznано pravilo je, da je knjižni jezik eden izmed osnovnih elementov narodnostnega značaja. Zato pomeni pačenje jezika ne le nekulturno dejanje, temveč kršitev pravic slovenske manjšine na Koroškem.

Razen tega je prišlo ob izvajanju zakona do zaskrbljujočih pojavov in izjav glede izvajanja manjšinske politike. Povečala se je hujškaška dejavnost Heimatdiensta in večjega dela koroškega časopisja. Ti krogi netiljo šovinistični duh na Koroškem in grozijo koroškim Slovincem. Že prvi dan po postavitvi dvojezičnih napisov je bila večina teh poškodovanih. Vse to je v očitnem nasprotju s 5. točko 7. člena državne pogodbe. Avstrijske oblasti ne prepovedo dejavnosti organizacij, ki merijo na to, da bi slovenskemu prebivalstvu vzele njegov značaj in mu kratilo manjšinske pravice. Avstrijske oblasti tudi ničesar ne podvzamejo, da bi zagotovile varnost in enakopravnost slovenskih državljanov.

Predstavniki manjšine že leta zaman opozarjajo in zahtevajo, da se jih pri vseh zadevah, ki pomenijo uresničevanje 7. člena državne pogodbe, predhodno pritegne k sodelovanju kot enakopravnega partnerja.

Nekdanji koroški partizani opozarjamo našo vlado na ta dejstva, ki pomenijo očitno zanemarjanje mednarodnih obvez avstrijske vlade in prosimo, da naša vlada po diplomatski poti doseže hitro in dosledno spoštovanje in izvajanje vseh določil 7. člena državne pogodbe.“

19. Koroški visokoškolski tedni

Letošnji koroški visokoškolski tedni, ki so že 19. po vrsti, so se pričeli 25. septembra in trajajo do 11. oktobra. Tokrat so bili koroški visokoškolski tedni posvečeni temi „Visoka šola — danes“. S to snovjo so se bavili ugledni strokovnjaki z raznih domačih in evropskih univerz. „Učenje na visoki šoli“, „Ali grozi brezposelnost akademikov“, „Gradnja visokih šol — danes“ in podobno so se glasili naslovi posameznih predavanj.

19. Koroške visokoškolske tedne je otvoril koroški deželni glavar Sima, uvodni referat je imel rektor celovške visoke šole prof. dr. Walter Schöler, medtem ko bo s predavanji zaključil dr. Raul Kneucker.

Letošnji koroški visokoškolski tedni so bili nov prispevek h kulturnemu razvoju v deželi.

Prebivalstvo koroških občin

Deželni statistični urad je objavil podatke o zadnjem ljudskem štetju iz leta 1971. Pri tem je deželni statistični urad že upošteval združitve občin, ki bo kot znano pričela veljati s 1. januarjem 1973.

Po teh podatkih ima Koroška 525.728 prebivalcev. Razčlenjeno po okrajih je število naslednje: okraj Šmohor 20.722, okraj Beljak 60.419, okraj Celovec 72.667, okraj Velikovec 42.630, okraj Wolfsberg 57.525, okraj Št. Vid ob Glini 60.375, Spittal ob Dravi 77.888 prebivalcev. Temu je treba dodati še število prebivalcev koroškega glavnega mesta Celovec, ki bo po združitvi občin štel 82.512 prebivalcev, ter mesto Beljak s 50.990 prebivalci, medtem ko so okrajna glavna mesta že vključena v podatke o posameznih okrajih.

Po 1. januarju 1973 bodo na Koroškem le tri občine, ki bodo imele manj kot tisoč prebivalcev. Po šte-

vilu prebivalcev bo najmanjša občina Osoje, ki bo štela 560 prebivalcev, občina Weissensee bo imela 763 prebivalcev, občina Sele pa 845 prebivalcev. Občin z več kot tisoč prebivalci bo 51, z več kot dva tisoč prebivalci 26, z več kot tri tisoč prebivalci 17, z nad štiri tisoč prebivalci 4, več kot pet tisoč prebivalcev bo imelo 5 občin. Občine z nad pet tisoč in do deset tisoč prebivalci bodo okrajna glavna mesta: Šmohor-Prešek jezero 7.225, Št. Vid ob Glini 11.977, Spittal ob Dravi 13.712, Velikovec 10.519 in Wolfsberg 29.166 prebivalcev.

Na dvojezičnem ozemlju bodo največje občine Podkloster s 6.740 prebivalci, Bekštanj s 7.184, Št. Jakob v Rožu s 4.351, Vrba ob Vrbskem jezeru s 7.527, Borovlje s 7.680, Zelzna Kapla — Bela 3.712, Škocijan s 3.604, Dobrla vas s 5.270 in Pliberk s 6.053 prebivalci.

SPD „Bisernica“ pričelo z delom

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu je minuli torek imelo sejo društvenega odbora. Na seji so pod predsedstvom predsednika dr. Jožkota Bucha izdelali načrt za zimsko delo društva.

Odbor je sklenil, da bo nadaljeval z družabnimi večeri in bo prvo tovrstno srečanje v četrtek 12. oktobra. Društvo pa bo nadaljevalo tudi s kegljaškimi večeri, ki so že v minuli sezoni med člani in prijatelji društva našli velik odziv. Društvo namerava izvesti meddruštveno tekmovalje, in sicer s SPD „Zarja“ v Železni Kapli.

Delo „Bisernice“ pa seveda ni zgrajeno zgolj na družabni osnovi, ampak so na seji zasnovali tudi načrt kulturnega dela. Tako je odbor sklenil, da bo nadaljeval s serijo znanstvenih predavanj, s katerimi je društvo pričelo letos pomladi. Kot znano je za ta predavanja pridobilo vrsto uglednih strokovnjakov iz

Slovenije in so predavanja le-tih bila dobro obiskana. Nadalje namerava društvo za člane organizirati obisk gledaliških predstav v Sloveniji; po možnosti bo take izlete povežalo z ogledom likovnih razstav ali muzejev. V načrtu pa so

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu

Čas dopustov je pri kraju, zato spet vabimo Celovčane na

DRUŽABNO SREČANJE

ki bo v četrtek 12. oktobra ob 20. uri pri Brunnwurtu (Bauernstüberl) v Lidmanskýgasse 8.
O d b o r

tudi še druge prireditve, kot so Prešernova proslava, razstava likovnikov in podobno.

To je v glavnem načrt za zimsko delo in želeli je, da bo društvo svoj cilj doseglo, o čemer smo z ozirom na društveno delo v minuli sezoni lahko prepričani. Ena izmed glavnih točk seje društvenega odbora SPD „Bisernica“ je bil prihodnji občni zbor, ki bo izveden še v letošnjem letu. Na le-tem bo dosedanji društveni odbor položil obračun o svojem delu v minuli poslovni dobi, naloga občnega zbora pa bo, da delo društva oceni in tudi sprejme načrt za bodočo poslovno dobo novega odbora.

Za službeno mesto v neposredni bližini Celovca iščemo pisarniško moč, ki obvlada oba deželna jezika. — Interesenti naj se obrnejo na uradništvu lista.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — T

„Saj vam pravim, da imenitno... Končno je videl zbliza, kakšna je partizanska vojska.“

„Nazadnje vam bom še hvaležna, da ste ga zvabili s seboj. Obotavljal se je, prav nič mu ni dišalo. Toda vedel je, da bi ga jaz globoko zaničevala, če bi se zbal.“

„Prepričan sem, da pojde z nami, če bo tako naneslo.“

„Ne vabite ga več, če se ne bo sam ponudil. Na vas je postal bolešno ljubosumen. Jaz ga pa še podžigam in uživam, ko se grize.“

„Prosim vas, Gretchen, ne podžigajte mu te neumne strasti. Več mi lahko škodite kot koristite, česar pa gotovo ne želite.“

„Seveda ne, Helmut. Bolna sem bila od hrepenenja po vas, komaj sem čakala, da sva spet sama. Ne veste, kako je hudo... Odkar je zaslužil, da se ogrevam za vas, me prav znanstveno nadzoruje, preskuša in proučuje. To je nezno...“

„Ne samo vas, tudi mene. Dobre zveze ima in čas, jaz pa ne utegnem tuhtati, kje mi bo nastavljal mino. Njegova psihološka vojna proti meni me utruja in ovira pri delu.“

Gretchen se je nasmehnila in ga pogladila po čelu — tam se je vlekla praska, ki mu jo je napravila suha veja, ko je bežal.

„Ne bojim se za vas. Vi ste človek mojih sanj, ki zna premagati vse težkoče.“

„Ne glejte name tako romantično in ne idealizirajte me, da se ne bom prevzel,“ je odvrnil. Objel jo je okoli pasu in jo prevrnil na posteljo. Strastno se je privila k njemu in ga tesno prižela k sebi — komaj je verjel, da je to taista ženska, s katero se je dolgočasil pred nekaj tedni. Prevzelo ga je omamno poželenje. Občutek previdnosti pa ga ni zapustil. Osvobodil se je njenih objemov in se sko-

raj odtrgal od njenih ust. Vprašal jo je, kot bi jo zasliševal:

„Ali ste komu povedali, kam greste?“

„Ne.“

„Ali vas je kdo videl, ko ste šli k meni?“

„Nihče.“

„Imate izgovor, če bi vas morda kdo vprašal, kje ste bili?“

„Tudi to, dragi Helmut.“

Wolf je zadovoljno pokimal. „Dobro.“

Vstal je, stopil k vratom, jih zaklenil in zagrnil luč.

Še sveži vtisi sivine, smrti in prepadov, dvomov in bolečin ter studa nad življenjem so se pomešali z valovi omamne sle po življenju, ki mu jo je zbudilo voljno telo mlade, nepotešene ženske. Čutil je, da se mu predaja z vsem ognjem, brez sramu in predsodkov. Njeni prvobitni impulzi so sprostili v njem strast, ki je zdrnila vse moči, ki so mu preostale. Potrudil se je in vzdržal, dokler ni vsa drhtela in trepetala pod njim in jecljala nerazumljive besede ugodja, od katerih je razumel samo svoje ime.

Ko sta umirjena obležala, se je Wolfu predramil občutek nevarnosti: morda se je medtem njen mož vrnil, ona pa je še vsa v blaženih sanjah in brez skrbi... Tesno se je privijala k njemu in govorila:

„Rada bi bila vaša žena, Helmut. Oh, kako si to želim...“

„Ženske znajo mojstrsko zapletati položaj, ki je že tako in tako dovolj obupen,“ je pomislil Wolf in prisluhnil njenim razlogom.

„Midva s Kurtom se ne ujemava, kar je slabo za oba. Vi ste mi sneli mreno z oči, zdaj pa je čas, da jaz snemem njemu. Dovolj dolgo sem bila slepa.“

Zaljubila sem se v vas, tako da pričrhanjem sovražiti moza in da ga težko prenašam ob sebi. Zdaj jaz proučujem njega, kot je on mene. Neusmiljena bom!“

Z roko, na kateri je ležala njena glava, jo je privil k sebi in pokazal, kako so mu všeč njene besede. In ko se je izpovedala, je otožno dejal:

„Srečan sem ob vaših besedah. Vse je lepo. Toda vojna je najslabša priložnost za razreševanje takih delikatnih odnosov. Če vse to poveste možu, se lahko zgodi, da me čez mesec dni ne bo več med živimi.“

„Meni se ne mudi, Helmut. Če se lahko zanesem na vas, bova rešila zadevo po vojni. Edinka sem. Veliko premoženje imam. Pustili boste policijo in se posvetili stvarim, ki bodo nama obema v korist in srečo.“

„Vaš mož je mlad, nadobuden strankin človek. Veliko ga boste videli. Sami vidite, da ga ščitijo. Preden bo vojne konec, bo polkovnik, po vojni general. Prav gotovo se bo vrnil med elito, ki bo vladala državi. Kaj pa bo z menoj, draga moja, če bom ostal živ? Jaz sem individualist. Trpijo me samo zato, ker me potrebujejo, ker jim dosti koristim. Na pol sem že „amortiziran“, preveč vem o velikih lumparijah, da bi bil lahko zanesljiv. Med prvimi bom odletel. Dobro veste, da si vaša mož želi, da bi bilo moje truplo prva stopnica na njegovi poti navzgor, k činu majorja. Mene drži pokonci samo osebna naklonjenost generala, pa še to samo zato, ker me mož potrebuje za uresničitev svojih skrivnih ciljev.“

Gretchen ga je objela, pritisnila k sebi in nežno poljubila.

„Helmut, ne bodite črnogledi. Dajte mi upanje. Jaz hočem moza, ki bo resnično moj in jaz njegova. Ne veste, kako zoprna mi je politika. Če se bo res zgodilo, kar ste našli, bodočnost popolnoma ustreza najinim skupnim ciljem.“

KAM BO TO PRIVEDLO?

V zadnjem času protislovenska gonja prekipeva v sovražne napade ne samo na slovenske oz. dvojezične napise, marveč tudi na partizanska grobišča in celo v osebne napade.

Za frenutno „koroško stvarnost“ bi lahko navedli pisano paleto dogodkov: žalitev Turkove žene v Resnici pri Borovljah; Marklovemu sinu v Gorenčah pri Rudi so premazali avtomobilske table; partizanski spomenik v Borovljah je bil barbarsko oskrunjen; poslopje velikovške hranilnice so pomazali s protislovenskim geslom, kot ga je bilo zaslediti kot „podpis“ ponočnih aktivistov tudi na nekaterih cestah; deželni vladi in slovenski gospodinjstvi šoli so grozili z bombnimi atentati; orožniške postaje so dobile anonimne grožnje, če bi še kakšnega „domovini zvestega“ zalotili pri mazanju napisov; slovenskemu kmetu in gostilničarju Wutleju v Veselah so razbili okna; po cestah trosijo letake z „obljubo“, da bodo tako dolgo mazali, dokler ne bo izvedeno ugotavljanje manjšine itd. itd.

Seznam teh junaštev še ni popoln, lahko bi ga nadaljevali, saj skoraj vsak dan prinese tudi nove dogodke, ki zelo resno opozarjajo na trenutno vzdušje na Koroškem. Medtem se kljub številnim stražam, za katere so domače varnostne sile okreplili z varnostnimi organi iz

drugih zveznih dežel, nadaljujejo napadi na dvojezične napise. Pravijo, da gre za spontane izraze ljudske volje, čeprav je vsakomur znano, da v resnici gre za organizirano akcijo zelo majhnega števila „poklicnih aktivistov“, za akcijo, katere duhovni očetje niti ne skušajo skrivati, kako so udeleženi in kako vse to usmerjajo. Niso Sele edini primer, ko napada na napise niso izvedli domačini, marveč pobalini, ki so se na kraj svojega protizakonitega dejanja pripeljali z avtomobilom.

Tako se na Koroškem ustvarja

Posledice podtalnega hujskanja

V soboto 23. septembra letos je sosod Lenker, ki se je po vojni iz zgornje Koroške priselil v naš kraj, napadel mojo ženo in jo ožmerjal s psovki, kot so čuš, Windische, Vaterlandsverräter in temu podobne; dejal je tudi, naj zginemo čez mejo v Jugoslavijo. Skratka, vsaka beseda je bila žalitev. In to si moramo pustiti dopasti mi, ki smo na tej naši zemlji doma.

Vprašujem, ali res nimamo domovinske pravice na Koroškem! Naš rod na podedovani zemlji živi že dolga leta. Tu pošteno služimo svoj kruh, plačujemo davke in vse druge dajatve. Ali se moramo res pustiti zmerjati in psovati od nahujskanih privandrancev! Kje je tu zaščita našega človeka!

Dokler bo ta podtalna hujskarija, katero je poživilo odklonilno stališče gotovih krogov v zvezi s topografskimi napisi in nam v državni pogodbi zajamčenimi pravicami, ne bo prišlo do pomirlive v deželi. Posledica tega bodo nadaljnji prepri in morda še kaj hujšega, kar bo pripisati kratkovidnosti delovanja teh podtalnih krogov, ki so v naši okolici dobro znani.

Kako naj bo manjšina ob vsem tem most med narodi, ko pa nimamo niti najosnovnejših narodnostnih pravic in smo večini trn v petli!

Ferdo Turk, Resnica pri Borovljah

videz, kakor da bi dvojezične napise odklanjala velika večina prebivalstva. Vse to je oblastem gotovo znano, vendar od njih tudi tokrat — kakor že tolikokrat ob napadih na Slovence in njihove pravice — očitno ni pričakovati, da bi se reševanja tega vprašanja lotili tam, kjer bi bilo najbolj potrebno, namreč pri koreninah. Slišati je bilo, da so nekatere mazače zalotili pri „delu“. Zakaj njihovih imen ne objavijo, da bi vsakdo vedel, kdo so? V primeru slovenskih mladincev, ki so svoječasno opozarjali na neizpolnjene obveznosti Avstrije, so ravnali povsem drugače, zakaj takšna dvojna mera? Ko.

Nemški petelini so vrnili dvojezični pokal

(Odlomek)

Bilčovs (Ludmannsdorf) na Koroškem je pretežno slovenska občina, saj je Slovenec celo župan. V resnici ni v kraju niti dvajset nemških družin. Uradno pa živi v Bilčovsu pol Nemcev, pol Slovencev.

Precej mlačnih Slovencev se je ob popisu prebivalstva izreklo za Nemce. Kadar je zakon mešan, se družina kaj hitro ponemči, pa naj bo Nemec mož ali žena. Slovenske družine so podvržene nenehni agitaciji, naj bi otroke šolali le nemško.

Kraj je prijazen, velik in učinkuje skoraj kot podeželski trg. Stara cerkev je vsa krita s cepljenim lesom, ob glavni cesti se vrste trgovine in mogočna gospodarska poslopja. Kmetije so zgledno urejene, nikjer nobenih smeti, vse je čisto in na svojem mestu. Po vasi pripelje traktor. Vozi ga dvanajstleten deček. Vprašam domačina, ali sme voziti traktor tak otrok. „Ne sme,“ odvrne, „a kaj se boče. Oče dela na neki ladji v Hamburgu. Otrok je edini možki pri hiši.“ Od nekod zabrne žaga. Pred trgovino razkladajo blago. Prava podoba delovnega razpoloženja. Nepozoren turist za to vsakdanjo delavnostjo ne more opaziti političnih strasti, ki si tudi v tem tako slovenskem kraju prizadevajo streti slovenstvo.

„Mi smo odvisni od Nemcev“, mi pripoveduje Bilčovčan. „Veliko ljudi se vozi na delo v Celovec — v nemška podjetja. Ti morajo biti ponižni. Mnogi se boje, da bi bili zato, ker so Slovenci, potisnjeni ob stran. Tako slovenska zavest slabi.“

Nemško prebivalstvo na Koroškem prav zagotovo ni ogroženo. In vendar se nenehno obnaša, kot bi bilo. Narodnostna nestrpnost Nemcev se kaže najpogosteje v drobnih izzivanjih in dejanjih, ki so nevedna kulturnega človeka.

V Bilčovsu imajo športno društvo, katerega člani so Nemci in Slovenci. Takšno društvo bi lahko bilo celo most za mirno sožitje med ljudmi dveh narodov. A je prav nasprotno. Pred mesecem dni so imeli tekmo na travniku, ki ga je za društvo kupila občina. Najboljše so želeli nagraditi s pokali, pa so zato člani društva stopili do gospodarsko močnejših domačinov.

Prišli so tudi k slovenskemu trgovcu. V redu, je dejal, kupil vam bom pokal, a napis na njem bo v obeh jezikih, v slovenskem in v nemškem. Zastopnik društva se je strinjal.

Trгоvec je kupil pokal in dal vrezati napis v obeh jezikih. Ko pa so pokal z dvojezičnim napisom zagledali nemški člani društva, so kar podivjali. Nekaj najbolj vnetih nemških petelinov je vrglo na mizo bankovce in ukazalo, naj pokal nemudoma vrnejo slovenskemu trgovcu. Pokal, namenjen zmagovalnim športnikom, hrani sedaj slovenski trgovec. Ne spominja ga na zmago domačih športnikov, ampak na narodnostno nestrpnost, ki po nepotrebnem teži življenje slovenskega prebivalstva na Koroškem.

Vrnitev pokala je še milo dejanje. Nacionalno prenapeti Nemci se zbirajo go gostilnah. Nekaj poguma jim daje tudi zaužita pijača. V teh dneh kriče predvsem o zadevi „slovenska imena krajev na tablah in kašipoti“. Javno pripovedujejo, da bodo table padale. Najsamo-zavestnejši med njimi, a tudi največji preprosteži med njimi se trkajo na prsa: „Imam doma puško nabasano!“

To ni več prijazno ozračje, to je že strahovanje.

Prenapeta narodna zavednost se sprošča v času, ko govorimo in pišemo že o združenju Evropi, ko meje niso več železne zavese, ko se že zavedamo, da spoštovanje narodnosti v večnacionalnih državah vsem samo koristi.

Janez Kojzer

(Tedenska tribuna, Ljubljana, 20. 9. 1972)

BOMO POSTALI „ŠTEVILKE“?

Živimo v času avtomatizacije in zato se tudi ne čudimo, da se je zveza avstrijskih zavarovalnic odločila, da bo svoje poslovanje preusmerila na računalnike. Za to preusmeritev poslovanja so zavarovalnice naredile prve korake že leta 1968, ko so vsakega zavarovancu določile njegovo šte-

vilko in začele zbirati potrebne podatke za delovanje bodočega elektronskega računalnika.

V prihodnjih mesecih bo prejel vsak avstrijski zavarovanec zavarovalno karto, na kateri bo zabeležena njegova številka. Za brezhibno delovanje računalnika pa je potrebno dolgotrajno zbiranje podatkov — od imena, rojstnega dne pa do podatkov o delovnem mestu itd. Izpisek številke zavarovancev vsebuje trenutno 4,3 milijona oseb. V eni desetinki sekunde lahko računalnik „izvrže“ podatke posameznega zavarovanca. Ta izboljšava poslovanja bo imela tudi

veliko prednost pri izračunavanju pokojnin, katerih obdelovanje traja več mesece. S pomočjo računalnika se bo ta postopek bistveno skrajšal, tako da bodo zavarovanci prišli hitreje do svojih pokojnin.

Zveza avstrijskih zavarovalnic se je skupno s strokovnjaki odločila za nabavo najbolj ustrežajočega računalnika znamke IBM 360/40, katerega vrednost znaša 50 milijonov šilingov. Računalnika niso kupili, temveč so ga le najeli. Do leta 1980 bo le-ta zbral že milijardo različnih podatkov.

Strah, da bi človek napram zavarovalnici bil samo še številka, je neupravičen. Saj je bil tudi do sedaj vsak uradni spor opremljen s številko in kot tak obdelan. „Zavarovalna karta“ s številko olajšuje delo, pomaga zmanjševati upravne stroške in prihraniti čas. To pa so danes glavni razlogi, ki govorijo za takšno vrsto poslovanja.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — T

Wolfa je tako vznemirila temna slutnja glede prihodnosti, da se ni maral več pogovarjati o njej. Čvrsto je obšel žensko in ji povsem pritril. Ta večer je njena želja postala njen skupni skrivni cilj.

Da ne bi v hotelu zbudila pozornosti, je kmalu odšla. Skozi okno je gledal za njo, kako je stopala mimo cestnih svetilk in se pogrezala v temo.

„Kdo ve, kako se bo to kančalo,“ je pomislil. „Slabše, kot se je začelo, se nikakor ne sme. Prekleta prav je imel stotnik Kniecke, ko je dejal, da je ženska nekaj najbolj bedastega pad soncem in da je vsa njena pamet med nogami.“

Dolgo se že nista videla in stožilo se mu je po njem. Kaj neki le počenja v zavrženem idrijskem kotlu? Vrgel se je na posteljo in zaspal kot ubit.

11

Preden so se premaknili na nove položaje, so na Selški planini pokopali sedemnajst borcev, na Rovtariči pa devet. Z nočjo je divizija izgubila slike s sovražnikom. Nemce so pustili trohneti v gozdu kot plen pticam in zvečer, ker tudi Nemci niso nikoli pokopavali ubitih partizanov.

Kolona s težkimi ranjenci se je napotila v najbolj oddaljene predele gozda, kjer ni bilo ne poti ne steza — proti bolnišnici v Bohinjki pod Ratitovcem. Vsi lažji ranjenci pa so ostali pri bojnih enotah.

To noč je štab divizije z generalom Novljanom na čelu proučil položaj. Možnosti za manevriranje z divizijo so bile skrajno otežkočene in omejene na ozek prostor. Nemci so vdrli v gozd in postavili zasede povsod tam, kjer so pričakovali, da se bo skušala divizija prebiti. Imeli so idealno

priložnost, da na ozkem prostoru divizijo vsaj razbijejo, če že ne uničijo. Tako sta štabu divizije preostali dve možnosti: z izčrpano in lačno vojsko prebiti se čez dva tisoč metrov visoke mejne gore na Tolminsko ali pa nazaj čez Soro na Cerkljansko.

Odločili so se za drugo možnost, čeprav so predvidevali ob reki spopad.

Se ponoči je poslal divizijski štab na pot bataljon Prešernove brigade, da bi zasedami zaščitil divizijske enote na obodu obročja v gorovju Ratitovca, od koder bi divizija začela preboj.

V prvem svitu so krenile po skrivnih stezah tudi kolone drugih brigad in bataljonov, Vojkova brigada pa je varovala bok umikajoči se divizijski koloni.

Nemci so zgodaj zjutraj udarili na partizanske položaje prejšnjega dne, seveda v prazno. Kot vedno so jim bile partizanske enote izginile izpred oči.

Blisk in Tomo sta ostala pri Vojkovi brigadi. Jezila sta se: če se včeraj ne bi bili zakasnili nekaj minut, bi bili lahko presekali Nemcem umik in jih obkolili. Blisk je prišel v brigado, ker je zvedel od gorenjskih vosovcev za vrinjenega agenta. Prestregli so bili pošto, namenjeno Nemcem.

Navsezgodaj zjutraj je udarila na položaje brigade močna sovražna enota, ki je iskala divizijsko glavnino. Napad je bil tako nenaden, da Blisk, Tomo in obveščevalci Vojkove brigade niso mogli osumljenca zaslišati do konca. Na srečo je pod težo dokazov priznal, da že nekaj mesecev služi Nemcem, in bataljonsko sodišče ga je obsodilo na smrt. Ustrelili so ga tik za prednjimi položaji. Borci zaščitne čete so ga komaj slekli in sezuli ter si razdelili njegove stvari — prek glav so jim že pivkale svinčenke.

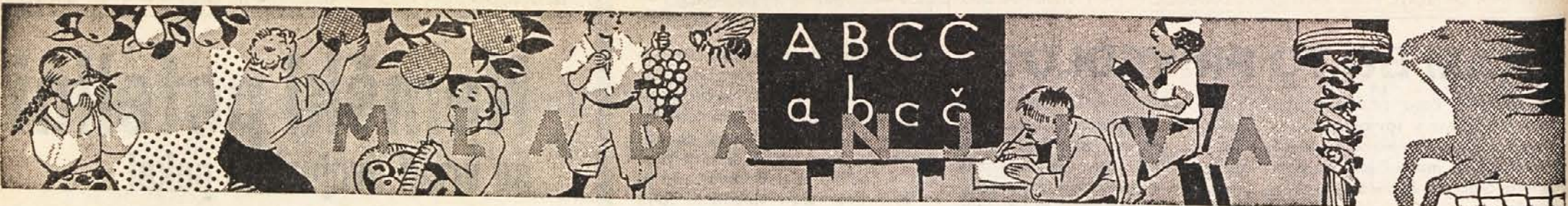
Vključili so se v obrambo bataljona, ki ga je vodil brigadni komandant Rudar. Skušali so zamašiti vrzel, ki jo

je napravil nemški klin. Kmalu so si stali nasproti z nemškimi strelci. Strnili so obrambo in zaustavili napad, ki bi diviziji lahko ogrozil umik in priprave za preboj.

„Le kaj čakamo na tej prekleti Jelovici, ko je bila akcija izdana!“ se je jezil Poljak, ki ni mogel pozabiti, da so jih Nemci pri vseh utrdbah čakali že pripravljene. Blisk je bil prav tako nevoljen. Municija mu je kopnela. Tudi njemu je presedalo vrtenje v krogu. V ostrih borbah zadnjih dni se je njegovo iskanje listih, ki so izdali akcijo, izjalovilo. V brigadah je popisal tiste, ki so jih Nemci ujeli, ter pobegle in pogrešane. Nekaj se jih je razteplo na domove in po gozdu, prišlo pa je tudi nekaj novih. Zjutraj je bil zapustil Melito. Dekle je dobro prenašalo mraz in pohode. V četi so jo pohvalili in ni se bal zanjo, ker je znala tudi že dobro streljati. S Primožem je govoril, preden so ga odnesli v bolnišnico. Ano je izročil v varstvo Vojku in Pajku. Ves čas bojev na Jelovici se ni nihče poskušal približati Ani z namenom, da bi jo ugrabil. Blisk je bil prepričan, da se bo prej ali slej oglasil agent Alfa sam ali kdo od njegovih. Ana je sprva izgubljala živce, potem pa se je umirila in vdala v usodo.

Blisk je naročil, naj skrbno opazujejo Naca in Gorazda. Prepričan je bil, da bo tok dogodkov razjasnil tudi to uganko: če sta agenta oba ali nobeden ali samo eden. Iz nemških zaporov in vojske vstopa v partizane mnogo ljudi. Seveda, vsi niso sovražniki.

Ko je nemški pritisk zaradi močnega in organiziranega partizanskega odpora popustil, se je Blisk o teh stvareh menil s Poljakom, ki ga je bil komaj zadržal, da ni s Tušarjem udaril skozi nemške vrste. Blisk je zaskrbljeno gledal nanj. V zadnjem času je Tomo shujšal in njegove oči so se že globlje udrle. Maščevalna sla pa se je v njem tako razplamtela, da je bilo Bliska kar strah. Bil je povsod tam,

Najlepše sanje na svetu

Bila je vojna. Vso noč so v mestu odmevali strelji. Zjutraj so se na ulicah pokazali prvi partizani, streljanje pa še zmerom ni potihnilo.

Darko, Zvonko in Zorka so tičali v svoji sobici. Poslušali so in spraševali mamo:

„So že prišli partizani?“

Nikoli jih še niso videli. Bili so radovedni, a so se srečanja z njimi tudi bali.

„To morajo biti strašni... s temi puškami.“

Jutro je že zdavnaj minilo, ko sta dva partizana stopila v njihovo hišo. Hotela sta vedeti, če se ni zatekel tja kdo od Nemcev, zato sta pogledala tudi v otroško sobo. Eden je bil velik, komaj da je stopil skozi vrata. Drugi je bil mlad, bledega obraza in velikih oči. Nosila sta prave puške in sta bila videti zares nevarna. Brž ko sta spregovorila, pa so otroci videli, da se nimajo česa bati.

„Kaj delate, otroci?“ je vprašal veliki partizan.

Otroci so samo gledali.

„Dosti igrač imate,“ je rekel mladi partizan. „Se igrate?“

Ob njegovem nasmehu je otrokom zrasel pogum. Zorka je pokazala svojo punčko in Zvonko je izvlekel iz žepa šest frnikol. Tam je bil tudi pajac brez noge, avtomobilček brez koles, medvedek računalo in trobenta, ki že zdavnaj ni mogla dati glasu iz sebe. Pa zvezek, poln otroških risb.

„To so lepe igrače,“ je rekel veliki partizan.

Počenil je k otrokom, vzel Zorkino punčko, jo položil v posteljico in jo pokril.

„Punčka rada spi, ne?“ se je nasmehnil.

„Tudi ti rad spiš?“ je vprašala Zorka.

„Zelo rad,“ je priznal veliki partizan.

„Tudi jaz rada spim in sanjam,“ je rekla Zorka. „Rada sanjam, da sem velika kakor mama.“

„Jaz pa sanjam, da se igram z igračkami, kakor so tvoje,“ je rekel veliki partizan.

„V sanjah se zmerom igram, tekam in skacem z otroki.“

Potem se je oglasil Zvonko: „Bi se smel igrati s frnikolami?“

„Mislim, da bi se smel,“ je rekel veliki partizan. „Še nikoli se nisem igral s frnikolami. Pokaži mi!“

Zvonko je spretno vrgel svojo frnikolo. Potem sta poskusila še oba partizana. Bila sta prav smešno nerodna. Dvakrat so igrali, a je Zvonko zmerom zmagal.

„Saj sem vedel, da vaju bom premagal,“ je rekel Zvonko. „Najbolje igram frnikole. Vse tolčem.“

„Znata risati?“ je spraševal Darko. „Narišita nam nekaj za spomin.“

Odprl je zvezek pred velikim partizanom. V njem so bili narisani avtomobili, hiše z mnogimi okni, mošje z velikimi brki, levi s konjskimi repi in konji s šestimi nogami, bradate mačke in ptice z desetimi krili. In bilo je še mnogo takega, za kar je bilo težko ugotoviti, kaj je.

Veliki partizan se je zamislil. Ni vedel, kaj naj nariše. Držal je svinčnik in v zadregi gledal papir.

„Nariši nam tisto, kar sanjaš!“ je rekla Zorka.

„Potem mi ni treba risati,“ se je nasmehnil veliki partizan.

Prelistal je zvezek in pokazal list, na katerem so bili narisani otroci in ptice in hiše in še tisto, za kar ni vedel, kaj je.

„Tole!“ je pokazal. „Takole sanjam.“

Otroci so bili zadovoljni. To je bila pohvala za njihove risbe. Če so všeč partizanu, so lepe.

„Lepo sanjaš,“ je rekla Zorka.

Potem se je obrnila k mlademu partizanu:

„Še ti nam nariši svoje sanje, da vidimo, če so tako lepe kakor od tega velikega strica!“

Mladi partizan je poiskal prazen list in si položil zvezek na koleno. Risal je hitro. Ko je končal, so otroci zagledali sliko velikega cveta z mnogimi malimi popki.

„Lepo!“ je vzklíknila Zorka. „Ta cvet mi je všeč. Rada bi našla prav tak cvet.“

Takrat je prišla mama in rekla partizanoma, da ju zunaj kliče komandir. Morala sta se posloviti.

„Kaj pa sta počela toliko časa v hiši?“ ju je vprašal komandir.

„Otrokom sva pripovedovala, zakaj se borimo, tovariš komandir,“ je rekel veliki partizan.

V hiši pa so otroci kazali mami svoj zvezek.

„Glej, mama!“ je rekel Darko. „Vse to sanjajo partizani. Najlepše sanje na svetu imajo.“

Advan Hozić

Jutro

*Preden dan se zazori
že petelin se glasi
in sosedov mu odpeva
da po vasi vsej odmeva.*

*In ljudje se že bude,
da na delo pohite;
le zaspanec se obrne
in čez glavo se pogrne.*

*Petelin kiriki
pa še sonce prebudi,
da si očke brž pomane,
z zlate posteljice vstane.*

*Belo jutro, dober dan!
Sonce bliska se čez plan,
z diamanti posejano;
ptiči pojejo mu hvalo.*

*Vse se trudi, vse hiti,
se življenja veseli.
Le lenuhi še ležijo,
sončnih žarkov se bojijo.*

Ptiček, ki je jedel besede

Bil je podoben drugim ptičkom na naših vrtovih in v gozdovih, le da je bil še manjši in bolj pisanih barv, kot so liščki, kosci, senice in vrabci.

Besede je pričel jesti čisto po naključju. To je bilo tedaj, ko je mala Saška zaspala na vrtu in so ji na noske sedale muhe, ptički pa so jo preletavali in ji čivkali in žvižgali svoje pesmice. Črni kos je bil pri tem nekoliko sramežljiv. Bil je večji kot druge ptice in sam v jati vrabcev in siničkov. Njegova žena kosovka je prav tedaj valila mlade kose in ni imela časa, da bi sodelovala na pevskem tekmovanju.

Ko so vsi, od kosa do siničke, tako peli, žvižgali in čivkali, je poskušal žvižgati in peti tudi naš drobnji ptiček. Toda njegov nežni glasek se je zgubil med drugimi, močnejšimi glasovi. Le kako bi mogel zmagati s tako nežnim in drobnim glaskom na pevskem tekmovanju? Tedaj se je domislil nečesa posebnega. Drugi ptički tekmujejo v letanju in petju, on pa bo požiral človeške besede. Ker je živel v bližini ljudi, je pogosto videl, kako so tem velikim pticam brez perutnic besede padale iz ust in se v zraku razblinile v nič. Včasih je bilo to padanje počasno, podobno lepo zapeti pesmici, še večkrat je teklo naglo in žuboreče kot potok med jelšami, včasih je hrumelo kot poletni naliv. Ptiček se ni takoj odločil, ali bo jedel vse besede ali samo nekatere, tiste, ki so podobne pesmici. Rekel si je samo, da velja poskusiti, in se je odpravil na delo.

Najprej je pojedel Saškine besede, ko je ljubkovala svojega velikega psa Sulija. Sulij je samo zadovoljno mrmral in ni rekel besede. Ali pa je morda Saški rekel hvala, a ga niti Saška niti ptiček nista razumela. Ko je pojedel Saškine besede, se je ptiček počutil tako, kot da bi se napil najboljše medicine. Ko je nato pojedel besede Saškine mame, njenega očeta in sestrice, se ni v njem nič spremenilo.

Potem je prišel po cesti velik, hud stric. Jezil se je na ptičke, ki so ga zjutraj zbudile iz spanja, na roso, ki mu je na poljski poti zmočila čevlje, in še na sončne žarke in na ljudi na cesti. Na vse je bil jezen, čeprav je bil dan lep in topel in se je vse okoli njega veselilo življenja. Ko je ptiček pojedel njegove besede, je pričel rasti. Najprej je postal velik kot sinica, tako kot kos, grlica, golob; že je bil po velikosti enak kokoši. Ker se stric na cesti ni nehal jeziti, je ptiček rasel in rasel dalje. Bil je že velik kot Sulij in napet ko balon. Zdaj zdaj se bo razpočil.

Saška je zakričala in se zbudila iz spanja. O ptičku, ki je jedel besede, se ji je samo sanjalo. Ptički vendar zobljejo zrnje, škodljivce na drevesih in v zemlji, a da bi jedli besede, ne, tega ptički ne morejo.

VUK S. KARADŽIĆ

UGANKE

**Kaj beži brez nog,
grabi pa brez rok!**

(Ojba)

**Kaj je to! Skoz vodo gre,
ne dotika se vode.**

(Ojba na ob kupa)

**Kaj pije vodo
in gleda v nebo!**

(Kokoš)

**Kaj ponoči žene cvet,
a čez dan ovene spefi!**

(Sveča)

**V dežju, soncu, v svitlu lune
rad prebiram zlate strune,
čuješ me že skozi zid,
le očem sem vedno skrfit.**

(Ojba)

**Kaj šest mesecev bedi,
a šest mesecev prespi!**

(Kokoš)

**Otročičkov poln je grad,
a brez oken je in vrat.**

(Sveča)

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

kjer je bilo najbolj nevarno, kot bi iskal smrt. Postajal je nemiren, kot bi ga dajala vročica.

Ko so se med debli prikazali Nemci — zdaj bolj iz daljave — sta samo gledala, prepričana, da je njihov namen zadržati enoto na mestu, medtem ko bi oni prodirali naprej na bokih, kjer ni bilo odpora. In imela sta prav. Nekje precej daleč zadaj je nekajkrat votlo zagrmelo.

„Minometil!“
Pritisnila sta glave k tlom. Nad vrhovi smrek je ostro žvistnila mina in udarila v drevje.

„Hudič! Kar po položajih sekajo,“ je zarobantil Tomo. Težke mine so eksplodirale že med drevjem, že preden so dosegle tla. Z neba so se žvižgaje usipali jekleni drobcji in trosili po položaju strah in smrt.

Borci so se ozirali na vse strani. Tudi Poljak in Blisk sta menila, da bi bilo najbolje umakniti se. Pod zaščito minometov so se jim Nemci bližali od drevesa do drevesa. Mitraljezi so spef zarohneli.

Brigadni komandant Rudar je uganil nemško nakano in sklenil poslati na ogroženo mesto rezervno četo. Blisk in Poljak sta ga zagledala, kako se je s kurirjem bližal med vrtnici pokov, ne da bi se pazil. Bil je že blizu njiju, ko je z jedkim pokom usekala skoraj tik njega mina. Visok, tragično zravnan je izginil v slepečem ognju in oblaku dima. Potem sta slišala samo še krik ranjenega kurirja, ki je obležal med okleščenimi smrekami.

V nekaj skokih sta bila pri Rudarju. S komolcem se je naslanjal na korenino, s prosto roko pa se je krčevito držal za prsi in ju stekleno gledal.

Tomu, s katerim sta si bila prijatelj, so se zameglile oči, že preden pa se je sklonil nadenj, mu je iz ust privrela kri in se razlila po bradi. Zavzdihnil je in omahnil na tla, posuta z igličevjem.

Mrtvega komandanta in ranjenega kurirja so naložili na nosila.

Poveljevanje na tem odseku je prevzel komandant bataljona. Blisk in Tomo sta mu pomagala. Niso še natovorili na nosila vseh ranjencev, ko so Nemci spef napadli. Med siva smrekova debela je šinilo nekaj barvnih raket. Mine so nehale padati, napadla pa je pehota s peklenkim strojničnim ognjem in avtomatskim orožjem. Pred očitno premočjo so se partizani sprva postopoma, potem pa naglo umikali.

Po vsem gozdu je bobnelo in hohnjavo odmevalo. Tudi na obodu v smeri, kjer se je zbirala divizija za preboj, so tolkle mine in sekali mitraljezi. V tej oglušujoči, turbni simfoniji je bilo moč sklepati samo po streljanju in odmevih, kje je sovražnik in kje je še kaj varnega prostora. Brigada, ki je ščitila umikajočo se glavnino divizije, je že opravila svoje, sovražnika pa se ni in ni mogla znebiti. Kazno je bilo, da prihaja nadnja čedalje več Nemcev; napadli so jo tudi tisti, ki so bili zjutraj udarili v prazno.

Gonja skozi gozd v čedalje bolj divje predele se je nadaljevala z vso srditostjo. Bliska je že resno skrbelo, kaj bo, če jim Nemci udarijo tudi v hrbet. Z ranjenci so se mukoma premikali.

Nenadoma se je na grebenu kotlastega sveta pojavil Bogo, komandir bolnišnice. Prosil jih je, naj po vsi sili zadržijo Nemce in se umikajo po drugi strani, kajti Nemci so jih prignali že v bližino bolnišnice. Ni jim še utegnul vsega razložiti, ko jih je nenadni nemški naval vrgel tudi s tega grebena v star, turbno siv gozd.

„Kaj bo z ranjenci? S Svarunom, Matjažem, Primožem, Aleksandrovom?“ je pomislil Blisk. Vse do zadnjega bodo pobili, če jih dobe. Spomnil se je na zmrcvarjena trupla obveščevalcev in se zdrznil od strahu in gnusa.

12

Primož je ležal kar na nosilih, ki so jih potisnili v kot iz grobih brun stesane bolniške barake. V izbi, kamor je skozi redka, prašna okna lila temačna sivina deževnega dne, se je gnetlo petdeset ranjencev. Zadnjih enajst so prinesli pred nekaj minutami s položajev, kjer se je odločala usoda vseh, ki so ležali kakor požeti snopi, odvisni od pomoči drugih.

Bolnišnica je bila v strogi pripravnosti že od jutra, ko jo je zdramilo pokanje v daljavi. Potem se je približevalo pokanje, kot se približuje grlu zvezanega trpina nož...

V prostoru je dišalo po krvi, jodu, premočenih cunjah, izparinah teles in stiski pred koncem. Umazana tla so pokrivali krvavi madeži. Kri je pronicala skozi obveze in kapljala iz odurno zmrcvarjenih ran.

Primož je dojemal ljudi in dogodke okoli sebe v čudni agoniji pripravljenosti na vse. Skozi priprte veke je gledal bledeče obraze, podobne posmrtnim maskam, katerih edini znak življenja so bile motno sijoče oči. Krogla mu je prebila žilo. Izgubil je mnogo krvi, z njo pa se je odcejal tudi moč. Med snom in budnostjo je bil vkljenjen v bolečine, ki so mu porajale vročične privide, v katerih sta si podajala roke oba svetova — svet sanj in svet resnice.

Eksplozije min in granat je slišal kot turben ritem bobnov, kot pogrebno koračnico, ki ga je peklila s tesnobnim prividom: leži mrtev na nosilih in gleda svoj pogreb, narisano ga njegovi najbližji — Vojko, Borut, Travnikarjev in Keča. Ve, da ga nosijo, pa jih ne vidi. Za njim gre njegov oče, na katerega se trudno opirata mati in sestra z žalostjo na obrazu.

(Dalje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

GUY DE MAUPASSANT:

NAPLAVINE

Ljubim morje v decembru, ko odidejo vsi tujci, toda ljubim ga umerjeno. Pripotoval sem, da bi preživel tri dni v mestu, ki ga imenujejo letovišče.

Po vasi, ki je bila še pred nedavnim polna hrupnih in veselih Parižank, hodijo zdaj le skupine mornarjev v težkih škornjih, s steklenico žganja v eni in ladijsko svetilko v drugi roki. Severni oblaki nemirno begajo po mračnem nebu, veter piha. Po pesku so razprostrte velike sive mreže, pokrite z naplavinami, ki so jih prinesli valovi. Tudi obala je žalostna, ker ni več globokih sledov, ki jih puščajo visoke pete ženskih čevljev. Sivo in hladno morje s penastimi resami se vzpenja na opusteli, neskončni in zlohotni pomol.

V mraku se zberejo ribiči. Dolgo se vrtno okrog okornih ladij, ki tičijo na suhem ko mrtve ribe, pripravljajo mreže, kruh, posodo z maslom in vrč. Potem porinejo ladjo v vodo, kjer se zaziblje in takoj najde ravnotežje. Zatem razpnejo jadra in izginejo v temi s slabotno lučjo na premcu. Skupine žena, ki ostanejo na obali, dokler ne izgine zadnji ribič, se vračajo v spečo vas in njihovi glasovi odmevajo po turobno tihih ulicah. Tudi jaz sem se hotel vrniti, tedaj pa sem opazil moškega v temnem ogrinjalu. Tudi on je bil sam. Naglo je hodil, ogledoval pusto obalo in s pogledom iskal drugo živo bitje.

Videl me je, se približal in pozdravil. Prestrašen sem ga spoznal. Pripovedoval bo, dokler se ne pojavijo drugi ljudje, brez dvoma. In res so se prikazali, tesno drug ob drugem, da bi jim bilo topleje. Oče, mati, tri hčerke, ognjeni v staromodna dežna ogrinjala z velikimi kapucami, iz katerih je bilo videti samo oči in nos. Oče je bil v dolgi pelerini.

Osamljeni sprehajalec je pohitel k njim, prisrčno so se pozdravili in se pričeli sprehajati.

Kdo so ti ljudje, ki so ostali tukaj, ko je vseh zmanjkalo?

To so poletne morske naplavine. Najdete jih na vsaki plaži.

Prva je — veliki moški. Natančneje, velik je za letovišče. To plemo je namreč številno.

Kdo izmed nas ni, sredi sezone, v letovišču sreča prijatelja ali znanca, ki je prišel tja že pred njim in spoznal vse ljudi, vsa imena, vse zgodbe in čenče?

Skupno hodita po plaži. Nenadoma srečate gospoda, za katerim se obračajo kopalci, da bi ga bolje videli. Kaže, da je pomembna osebnost. Izpod čepice, ki si jo je drzno posadil na glavo, mu štrlijo dolgi lasje in mažejo ovratnik mornarske srajce. Naglo hodi, malce se pozibava, pogled pa ima prazen, ko da se je prepustil utrujenosti. Lahko bi dejali, da se počuti dobro, da se zaveda svoje privlačnosti. In slednjic — pozira.

Spremljevalec vam stisne dlan.

„To je Rivoil.“

Kajpada ga vprašate:

„Kdo je ta Rivoil?“

Vaš prijatelj se nenadoma zaustavi in se vam užaljeno zazre v oči.

„Oh, res, to je preveč! Dragi moj, od kod neki prihajate? Mar ne poznate Rivoila? Violinista? Saj je velik umetnik, pravi mojster, in kdo naj vam odpusti, ker ga ne poznate.“

Zatem nastopi mučen molk.

Pet minut kasneje se pojavi možiček, grd ko opica. Naočnike nosi in videti je bedast. To je Prosper Glose, filozof. „Vsa Evropa ga pozna.“

Bavarec ali naturalizirani švicarski Nemec, čigar poreklo dopušča, da govori francosko ko prekupčevalec s konji v istem jeziku, kakršnega je uporabljal, ko je napisal knjigo nezaslišanih bedarij pod naslovom „Z vseh vetrov“. Potem ustvarjate videz, ko da veste vse o življenju te spake, za katero še nikdar niste slišali.

Zatem srečate še dva slikarja, književnika, urednika neznanega lista in ravnatelja, za katerega pravijo: „To

je g. Bontin, ravnatelj v ministrstvu za javna dela. Njegova funkcija je med najvažnejšimi v upravi, na skrbi ima ključavnice. Niti ene ključavnice za državna poslopja ni mogoče kupiti, dokler je ne pregleda.“

Tako, to so veliki ljudje! Njihova slava temelji le na dejstvu, da se redno pojavljajo. Ze dvanajst let se prikažejo točno istega dne. Vsako leto prispe tudi nekaj kopalcev iz minule sezone in tako se njihova slava seli iz leta v leto. Sčasoma postanejo prave znamenitosti, ki zasenčijo ugled vseh ostalih gostov.

Boje se le ene vrste ljudi: akademikov. Čim bolj neznan je nesmrtnik, tem nevarnejši je njegov prihod. V letovišču se razlega ko granata.

Vsi pričakujejo prihod slavnega človeka. Toda prihod akademika, ki ga nihče ne pozna, je podoben nenadnemu arheološkemu odkritju. Spra-

Napisi padajo

(Ob koroškem oktobru 1972)

Napisi padajo, padajo v gnoj naše stvarnosti, v prepad med besede sožitja, v travo rjave modrosti, v blato našega časa, na široka usta obljub.

Napisi padajo, padajo, padajo.

Napisi padajo namesto nas. Andrej Kokot

šujejo se, kaj počenja? Kdo je? Vsi govorijo o njem kot o uganki, ki jo je treba razvozlati, zanimanje pa je tem večje, čim neuglednejši je.

Takoj postane sovražnik in nemudoma pride do spopada med službeno in krajevno veličino.

Slavni človek ostane v mestu, dokler ne odide zadnja družina. Tudi zanjo je še nekaj dni slaven. To mu zadošča.

Prav tako ostaja v mestu tudi siromašna družina iz sosednjega mesta s tremi hčerami, godnimi za možiteve. Vsako leto prihajajo. Gospodične Bantanove so prav tako znane kot slavni človek. Ze deset let lovijo v svoji sezoni (čeprav ničesar ne ulovijo) tako kot imajo ribiči svojo sezono ribolova. Tako pa starijo, meščani vedo za njihova leta in obžalujejo, ker se niso poročile. — Pa vendar so tako lepe.

In takole se — ko izgine ugledna družina — vsako leto srečujejo ta družina in slavni človek. V mestecu ostanejo mesec dni, dva meseca, srečujejo se vsak dan, ker ne morejo zapustiti plaže, kjer obujajo svoje sanje. Družina govori o njem kakor o Victorju Hugoju in večkrat obedujejo za isto mizo, kajti hotel je žalosten in prazen.

Slavni človek ni lep, mlad ali bogat. Toda tukaj je gospod Rivoil, violinist. Kadar ga vprašajo, čemu se ne vrne v Pariz, kjer ga pričakujejo uspehi, odgovarja vselej enako: „Oh, strahotno ljubim samotno naravo. Ta kraj mi je všeč le, kadar je pust.“

Pristopil je ribič, ki me je spoznal. Pripovedoval mi je o slabem ribolovu, ker so jegulje postale v okolici prava redkost, o ljudeh, ki so se vrnili z daljne plovbe, o ulovljenih polenovkah, pa pomignil z glavo na sprehajalce in dejal: „Ali veste, da se bo gospod Rivoil poročil z najmlajšo gospodično Bantane?“ — Zares, sama hodita, eden ob drugem, nekaj korakov za družino.

Pri srcu me je stisnilo ob misli na naplavine, ki jih je zaneslo življenje, na ta žalostna, uboga, zgubljena bitja, na te poroke v pozni jeseni, ko so spuhтели še zadnji upi, na tega smešnega velikega človeka, ki ga je dekle sprejelo kot slavca in ki bi bila brez njega kot nasoljena riba v primeri s svežo.

In vsako leto se v zapuščenih ko-

pališčih po končani sezoni sklepajo podobne zveze.

Pojdite, o, pojdite mlada dekleta, iščite može ob morskih valovih.

Pravi pesnik. Izginili bodo v sencih.

Mesec je vstajal in rdel. Čim višje je stal, tem bolj je bleled in sipal svetleče iskre pro penečih se valovih. Ugasnile so v istem trenutku, ko so zažarele.

Enolično šumenje valov mi je uspavalo misli: prevzela me je neskončna otožnost spriču puščobe zemlje, morja in neba.

Nenadoma so me prebudili mladostni glasovi. Dve štorkljasti dekleti — zdeli sta se mi hudo visoki — sta nepremično opazovali ocean.

Njuni razpuščeni lasje so prhutali v vetru; speti v tesne sive dežne plašče sta bili podobni brzobjavnim drogovom z bujnimi lasmi.

Spoznal sem ju, bili sta Angležinji. Med vsemi naplavinami jih je največ. V vseh koticah sveta, v vseh mestih.

Smejali sta se in glasno govorili. Tudi jaz sem se spraševal, kakšno čudno zadovoljstvo prevzema ta štorkljasta dekleta, ki jih srečujemo povsod na pustih plažah, v temnih gozdovih, hrupnih mestih in velikih muzejih, polnih mojstrov, kjer nenehno ogledujejo slike, spomenike, dolge otožne drevedore in valove, ki se zibljejo v mesečini, ne da bi kdajkoli kaj razumele.

Francoski humor

Francoski kuhar je prišel na obisk v London, pa ni bil nič kaj zadovoljen z angleško hrano: „Toliko ver, pa samo ena vrsta omake. Mi imamo samo eno vero, zato pa na stolne raznih omak.“

Starejša francoska gospa je zbolela in ni mogla k maži. Zato je poslala v cerkev svojega moža. Ko se je vrnil, ga je vprašala, o čem je duhovnik pridigal. Mož ji je odgovoril, da o grehu.

— In kaj je povedal!
— Bil je profil!

Ne preveč mlada, pa vendar lepa ženska vstopi v tramvaj. Ko je prešla že polovico vozila, je vstal nek petdesetletnik in ji ponudil prostor.

— Zelo ste prijazni, toda raje stojim.
— Toda... je znova začel moški.
— Ni vam treba vstati, hočem stati.
— Toda... hočete... hotel sem... je poskušal reči moški.
— Najlepša hvala, toda prav rada stojim, veste ves dan presedim v službi.

— Razumljivo, reče moški, — toda želel bi...

Ženska mu položila roko na ramo in ga potisne nazaj na sedež.

— Zelo ste ljubeznivi, vendar kot sem rekla: prav prijetno mi je stati.

— Seveda, razumem vas, pride končno moški do besede, — toda že na prejšnji postaji sem hotel izstopiti.

„Ne,“ je rekla. „Strah me je. Tega ne bova storila.“

„Norica,“ je rekel, „poslušaj. Ne smeš mu pisati, da prideš. S seboj boš vzela ta prašek.“ Pokazal ji je droben zavojček, tak, v kakršnih so praški proli glavobolu.

„Stvar je preprosta. V München boš dopotovala ponoči, odšla k njemu in gotovo bosta tudi pila čaj ali kavo. Stresi prašek v tekočino, in ko bo omahnil, se s prvim vlakom vrni. Niko-

NICK SHAW:

Dobri sopotniki

mur ne povej, da potuješ tjakaj. Sosedom reci, da greš k sorodnikom na deželo.“

Stvar je zvenela preprosto.

Lekarnar Vespucci je ni spremljal na železniško postajo. Pred odhodom ji je izročil zavitek s praškom in skrbno ga je spravila v torbico.

Vlak je še vedno bobnel po neskončnem predoru.

Vrata oddelka so se odprla in vstopil je možiki. Poprečen moški, kot ga srečaš vsak dan na ulici.

„Prosto?“ je vprašal.

Poskusila se je nasmehniti: „Prosim.“

Moški je sedel in jo opazoval. Počutila se je nelagodno, potem pa se je zavedela, da opazuje njeno telo in njene lepo oblikovane noge, ki jih je v tsemn krilu prekrižala.

„Kam potujete?“ jo je vprašal.

„V München.“

„Na obisk?“

„Da!“

Moški jo je pronicljivo gledal.

Postala je zmedena. Misli so ji vročično

spreletavale glavo in listega, kar naj bi storila čez nekaj ur, jo je postalo grozno strah.

„Kaj je z menoj?“ se je nebogljeno spraševala in za hip pozabila na soseda, ki je stmel vanjo. Na čelu so se ji pojavile znojne kapljice in ji spolzele po licih.

„Ali vam je slabo?“ jo je vprašal moški in prisedel k njej.

„Da,“ je rekla in pred očmi so ji zaplesali rdeči krogi. „Večkrat mi je slabo.“

Moški jo je v skrbeh opazoval. Okno v oddelku je bilo zaprto in bilo je zelo vroče. Rosita je pričelo dušiti. Odpela si je dva gumba na jopici in globoko hropeče dihala.

„Kaj je z menoj?“ se je spraševala. V trebuhu je začutila neznošno težo.

„Ali sem noseča?“

Rosita je omedlela.

Moški je bolščal vanjo.

„Moram ji pomagati,“ je pomislil. Vzel je njeno torbico in jo odprl. Mrzlično je iskal med ličili, papirčki in vsemi rečmi, ki jih vsaka ženska ima v torbici ter zagledal zavojček s praškom.

„Najbrž ji bo to pomagalo,“ si je rekel ko je zagledal zavojček.

Pohitel je v jedilni vagon po kozarec hladne vode. Vanj je vsul prašek in kozarec prisloneil na njene ustnice. Nezavedno je požirala motno tekočino in hladna voda jo je prebudila.

„Kaj, kaj?“ je rekla.

„Bo že dobro,“ je rekel moški in se nasmehniti. „Malce ste omedleli. Dobro, da ste imeli s seboj zdravilo.“

„Kakšno zdravilo?“

„V torbici vendar. Oprostite, morda ne bi bil smel?“

Rosita je bolščala v odprto torbico na sedelu, potem pa je zanihala in omahnila na mehko oblažinjeno sedež.

Vlak je oglušujoče zdrvel iz predora in se pričel vzpenjati v švicarske gore.

